

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Πτυχιακή Εργασία

*Το WWF Ελλάς ως οργανισμός προστατευόμενων
φυσικών περιοχών και ο ρόλος του στην προστασία των
φυσικών τουριστικών ενδιαφερόντων σε όλη την ελληνική
επικράτεια.*

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΣΑΡΙΔΑΚΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ
Α.Μ. 4587
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΔΡ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΠΑΤΡΑ, 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	05
<u>Κεφάλαιο 1^ο WWF International</u>	
1. Ιστορικά Στοιχεία.....	08
2. Ιδρυτές του WWF.....	09
3. Το 1001 Club.....	10
3. Νομικές συγκρούσεις για το αρκτικόλεξο WWF.....	10
4. Πρόεδροι του οργανισμού.....	11
4.1 Chief Emeka Anyaoku (2002-έως σήμερα).....	11
4.2 Mrs Sara Morrison (2000-2001).....	12
4.3 Prof. Ruud Lubbers (2000).....	12
4.4 Syed Babar Ali (1996-1999).....	13
4.5 Ο δούκας του Εδιμβούργου (1981-1996).....	13
4.6 John H. Loudon (1976-1981).....	13
4.7 Πρίγκιπας Bernhard από τις Κάτω Χώρες (1962-1976).....	14
<u>Κεφάλαιο 2^ο WWF Ελλάς</u>	
1. Ίδρυση της WWF Ελλάς.....	16
2. Αποστολή του WWF Ελλάς.....	16
2.1 Δράσεις.....	17
<u>Κεφάλαιο 3^ο Σύντομο ιστορικό των προστατευόμενων περιοχών παγκοσμίως</u>	
1. Η ίδρυση των πρώτων εθνικών δρυμών.....	20
2. Προστατευόμενες περιοχές - Βασικές έννοιες και στόχοι.....	21
3. Θεσμικό πλαίσιο για τις προστατευόμενες περιοχές.....	23
4. Εθνική νομοθεσία.....	24
4.1 Νόμος 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος».....	24
4.2 Νόμος 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη».....	25
5. Κοινοτική νομοθεσία.....	27
5.1 Οδηγία 79/409/ΕΟΚ «Για την προστασία των άγριων πουλιών».....	27
5.2 Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων».....	28
6. Διεθνής νομοθεσία.....	29
6.1 Συνθήκη Ραμσάρ.....	29
6.2 Συμβάσεις Βόννης και Βέρνης.....	29
7. Πρόγραμμα LIFE – Φύση.....	30
8. Το δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000.....	30
9. Η διαχείριση του Natura 2000 – κόστος και οφέλη.....	31

9.1 Ανάγκες χρηματοδότησης.....	31
9.2 Οφέλη.....	32
10. Προτεινόμενες περιοχές στο δίκτυο NATURA 2000.....	33
11. Τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη των προστατευόμενων περιοχών.....	33
11.1 Οικονομικά οφέλη.....	34
11.2 Κοινωνικά Οφέλη.....	35
Κεφάλαιο 4^ο Σημαντικοί Πυρήνες Βιοποικιλότητας	
1. Βιότοποι.....	37
1.1 Εθνικός Δρυμός Ολύμπου.....	38
1.2 Εθνικός δρυμός Παρνασσού.....	39
1.3 Εθνικός δρυμός Πάρνηθας.....	40
1.4 Εθνικός δρυμός Κεφαλονιάς.....	42
1.5 Εθνικός δρυμός Σαμαριάς.....	42
1.6 Εθνικός δρυμός Οίτης.....	44
1.7 Δάσος Δαδιάς.....	45
1.8 Εθνικός δρυμός Πρεσπών.....	47
1.8.1 Διερεύνηση της θέσπισης περιβαλλοντικού σήματος των προϊόντων του Πάρκου Πρεσπών.....	50
1.9 Εθνικός δρυμός Βίκου – Αώου.....	50
1.10 Εθνικός δρυμός Σουνίου.....	51
1.11 Εθνικός δρυμός Πίνδου (Βάλια Κάλντα).....	52
1.11.1 Η δράση του WWF Ελλάς στη Βόρεια Πίνδο.....	54
2. Υγρότοποι.....	55
2.1 Λίμνη Κερκίνη.....	57
2.1.1 Κυριότερες λειτουργίες που βοηθάει η λίμνη στην ζωή.....	59
2.1.2 Σημαντικότερες αξίες για τον άνθρωπο.....	59
2.1.3 Απειλές για την λίμνη.....	59
2.2 Θαλάσσιο πάρκο Ζακύνθου.....	60
2.2.1 Τοπική υποστήριξη.....	63
2.2.2 Το WWF στηρίζει το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου.....	64
2.3. Δελτα έβρου.....	64
Επίλογος.....	67
Βιβλιογραφία & Πηγές.....	68
Παράρτημα.....	70
1. Πίνακας εθνικών δρυμών.....	70

2. Πίνακας εθνικού δρυμού Ολύμπου.....	70
3. Πίνακας εθνικού δρυμού Παρνασσού.....	71
4. Πίνακας εθνικού δρυμού Πάρνηθας.....	71
5. Πίνακας εθνικού δρυμού Αίνου.....	72
6. Πίνακας εθνικού δρυμού Σαμαριάς.....	72
7. Πίνακας εθνικού δρυμού Οίτης.....	73
8. Πίνακας εθνικού δρυμού Βάλια-Κάλντα.....	73
9. Πίνακας εθνικού δρυμού Βίκου-Αώου.....	74
10. Πίνακας εθνικού δρυμού Πρεσπών.....	74
11. Πίνακας εθνικού δρυμού Σουνίου.....	75
12. Πίνακας εθνικού δρυμού Τατοΐου.....	75
13. Χάρτης Παρνασσού.....	76
14. Χάρτης Πάρνηθας.....	76
15. Χάρτης Πάρνηθας.....	77

Εισαγωγή

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία θα ασχοληθώ με την περιβαλλοντική οργάνωση WWF Ελλάς και τον ρόλο της στην προστασία των φυσικών τουριστικών περιοχών. Η εργασία αναφέρεται λεπτομερώς στην ιστορία του WWF International, από την ίδρυση και το όραμα των ιδρυτών του, έως το πως εξελίχθηκε μέχρι σήμερα. Γίνεται επίσης αναφορά στους προέδρους του οργανισμού.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται εκτενής αναφορά στο WWF Ελλάς όπου αναλύονται οι στόχοι και γίνονται γνωστές οι θέσεις και οι δράσεις του WWF. Το WWF Ελλάς, είναι περιβαλλοντική, μη κυβερνητική οργάνωση, και με την εμπειρία που έχει αποκτήσει από τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών έχει συμβάλει στην διατήρηση της βιοποικιλότητας της Ελλάδας. Στόχος του WWF Ελλάς είναι να αντιστρέψει την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και κατά συνέπεια, άνθρωπος και φύση να συνυπάρχουν αρμονικά.

Το WWF Ελλάς στηρίζεται ενεργά από 11,000 μέλη και με έδρα την Αθήνα έχει μόνιμες τοπικές ομάδες στη Β. Πίνδο, τη Δαδιά, τη Πρέσπα, τη Ζάκυνθο και το Καστελόριζο. Επίσης, εκφράζει ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για περιβαλλοντικά θέματα προς την πολιτική ηγεσία και διοργανώνει εκστρατείες ενημέρωσης και εκπαίδευσης.

Στο τρίτο κεφάλαιο ακολουθεί ένα σύντομο ιστορικό των προστατευόμενων περιοχών παγκοσμίως καθώς επίσης και οι βασικές έννοιες. Γίνεται αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο των προστατευόμενων περιοχών σε εθνικό, κοινοτικό αλλά και διεθνές επίπεδο, καθώς επίσης και σε προγράμματα προστασίας της φύσης όπως είναι το Life-Φύση και το Natura 2000

Τέλος πραγματοποιείται μια πλούσια αναφορά στις προστατευόμενες περιοχές, οι οποίες είναι διάσπαρτες σε όλη την ελληνική επικράτεια με σημαντικές ιδιαιτερότητες και ιδιομορφίες. Οι πολιτικές διαχείρισής τους θα πρέπει να προωθούν την κατάλληλη έκφραση των τοπικών αναγκών για προστασία του οικοσυστήματος και για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.

Η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών μπορεί να δημιουργήσει τις εμπειρίες, τις τοπικές πολιτικές και την δυναμική ώστε αυτές οι παρεμβάσεις με την μία ή την άλλη μορφή, ανάλογα με τις τοπικές ιδιαιτερότητες, θα διαχυθούν στο σύνολο της Ελληνικής επικράτειας.

Εισαγωγή

Η Ελλάδα ως κράτος-μέλος με τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα στην Ευρώπη έχει πλέον την υποχρέωση να την διαφυλάξει μέσα από την ίδρυση προστατευόμενων περιοχών.

Κεφάλαιο 1^ο
WWF International

WWF International

1. Ιστορικά Στοιχεία

Το WWF (World Wide Fund for Nature) είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο μη κρατική, μη κερδοσκοπική οργάνωση για την προστασία του περιβάλλοντος. Στο παρελθόν ονομάστηκε World Wildlife Fund, το οποίο παραμένει το επίσημο όνομά της στις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά.

Ιδρύθηκε και καταχωρήθηκε ως φιλανθρωπική οργάνωση στις 11 Σεπτεμβρίου του 1961 στην πόλη Μορζ της Ελβετίας από τέσσερις ανθρώπους, οι οποίοι οραματίστηκαν ένα καλύτερο αύριο: τον Σερ Τζούλιαν Χάξλεϊ (Βρετανό βιολόγο), τον Μαξ Νίκολσον, (γενικό διευθυντή της Βρετανικής Υπηρεσίας Προστασίας Φυσικού Περιβάλλοντος), τον Πίτερ Σκοτ (ιδρυτή της οργάνωσης για την προστασία των πουλιών Wildfowl Trust), τον Γκάι Μάουντφορντ (διευθυντή ενός μεγάλου διεθνούς διαφημιστικού πρακτορείου και ερασιτέχνη ορνιθολόγο). Το ίδρυμα είναι ανεξάρτητο, αμερόληπτο και αντικειμενικό στις συναλλαγές του με τις κυβερνήσεις, τα πολιτικά κόμματα, άλλες οργανώσεις και έχει ως σκοπό του να συντηρήσει το φυσικό περιβάλλον και τις οικολογικές διαδικασίες παγκοσμίως. Στην πράξη της ίδρυσης της, η οργάνωση δήλωσε την αποστολή της για την διατήρηση της πανίδας, της χλωρίδας, των δασών, των τοπίων, του ύδατος και άλλων φυσικών πόρων από την απόκτηση και τη διαχείριση του εδάφους, την έρευνα, την εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα, την πληροφόρηση και δημοσιότητα, τον συντονισμό των προσπαθειών, τη συνεργασία με άλλα ενδιαφέροντα μέρη .

Ο οργανισμός οργάνωσε τα γραφεία και τις διαδικασίες σε όλο τον κόσμο, μέσα στα επόμενα χρόνια. Η αρχική εστίαση των δραστηριοτήτων της οργάνωσης ήταν η προστασία των απειλούμενων υπό εξαφάνιση ειδών. Δεδομένου ότι περισσότεροι πόροι διατέθηκαν, οι διαδικασίες του επεκτάθηκαν σε άλλες περιοχές όπως η συντήρηση της βιολογικής ποικιλομορφίας, η βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων, και η μείωση της ρύπανσης και της σπάταλης κατανάλωσης.

Το 1986, η οργάνωση άλλαξε το όνομά της σε World Wide Fund for Nature, διατηρώντας τα αρχικά του WWF, για να απεικονίσει καλύτερα το πεδίο των δραστηριοτήτων του. Εντούτοις, συνεχίζει να λειτουργεί κάτω από το αυθεντικό όνομα στις Ηνωμένες Πολιτείες και στον Καναδά.

Η οργάνωση στηρίζεται από τους υποστηρικτές της, που αριθμούν σήμερα 4,7 εκατομμύρια άτομα παγκοσμίως. Ετησίως, το WWF συγκεντρώνει από χορηγίες 360 εκατ. δολάρια, με ποσοστό 50% να προέρχεται από την ιδιωτική πρωτοβουλία. Από την ίδρυσή της, η οργάνωση έχει χρηματοδοτήσει περισσότερα από 2000 προγράμματα δράσης σε ολόκληρο τον κόσμο.

Σήμερα το WWF, δραστηριοποιείται σε περισσότερες από 100 χώρες μέσω ενός δικτύου 50 εθνικών γραφείων, με διεθνή έδρα το Gland της Ελβετίας. Μέλος αυτού του δικτύου είναι και η περιβαλλοντική οργάνωση WWF Ελλάς.

2. Ιδρυτές του WWF

Μια από τις σημαντικότερες μορφές στη νεότερη ιστορία του WWF ήταν ο διάσημος βρετανός βιολόγος, Sir Julian Huxley. Όλα άρχισαν το 1960, όταν επισκέφτηκε την Αφρική για να ερευνήσει μια σειρά άρθρων. Ανακάλυψε ότι πολλά μέρη της Αφρικής, όπου 50 έτη πριν συνωστίζονταν από κυνήγια, είχαν απογυμνωθεί. Εμπνεύστηκε για να σταματήσει το λαθραίο κυνήγι και άλλες απειλές που κατάστρεφαν τους πληθυσμούς της άγριας φύσης.

Οι λέξεις του προέτρεψαν τον επιχειρηματία Victor Stolan να προτείνει να δουλέψουν μαζί για να συλλέξουν τα κεφάλαια στη διεθνή κλίμακα για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα. Ο Sir Julian, έπειτα ο πρώτος Γενικός Διευθυντής της ΟΥΝΕΣΚΟ, και της World Conservation Union (IUCN) συμφώνησε, και μαζί με τον Max Nicholson, έναν οικολόγο και Γενικό Διευθυντή της General Nature Conservation της Μεγάλης Βρετανίας, τον Peter Scott, ιδρυτή της Wildfowl Trust, και τον Guy Mountfort, διευθυντή μιας μεγάλης διεθνούς διαφημιστικής αντιπροσωπείας και ενός ερασιτέχνη ορνιθολόγου - θέτουν τους τροχούς σε κίνηση για μια διεθνή ομάδα συλλογής κεφαλαίων που αφιερώνεται στη συντήρηση της φύσης.

Ακριβώς μερικούς μήνες αργότερα στις 11 Σεπτεμβρίου του 1961 η μικρή γραφική ελβετική πόλη Morges, όπου η IUCN είχε την έδρα της, δημιουργήθηκε το WWF με το στόχο να σώσει τη ζωή στη γη.

3. Το 1001 Club

Στις αρχές της δεκαετίας του '70, ο πρίγκιπας Bernhard και ο πρίγκιπας Philip, μαζί με μερικούς συνεταίρους, ίδρυσαν τη 1001 Nature Trust. Ο σκοπός της ήταν να καλύψει τις διοικητικές και τις πτυχές συλλογής κεφαλαίων του WWF, το οποίο θα έκανε την ύπαρξη του οργανισμού ανεξάρτητη από τις δωρεές του κοινού.

Γύρω από αυτήν την εμπιστοσύνη το 1001 Club ιδρύθηκε, και εκτός από το υψηλό επιπέδου προσωπικό του WWF, οι δύο πρίγκιπες επίσης στρατολόγησαν από όλη την Ευρώπη, διευθυντές από μεταλλεία και εταιρίες πετρελαίου, διευθυντές σημαντικών τραπεζών στο Λονδίνο, και ακόμη διάφορους αμφισβητήσιμους επιχειρηματίες και πολιτικούς.

Όλοι αυτοί οι άνδρες, στο σύνολο 1001, έδωσαν μια αρχική αμοιβή \$10.000 δολαρίων στην Trust και μετά τους δόθηκε ισόβια κάρτα μέλους για τη λέσχη, η οποία σήμερα οργανώνει τακτικές συνεδριάσεις και ταξίδια φύσης για τα μέλη της. Η αρχική αμοιβή κάθε μέλους έχει αυξηθεί από τότε στις \$25,000.

Στη λέσχη 1001 δεν έχει δοθεί προσοχή από τα διεθνή μέσα και η ιδιότητα μέλους αποκαλύπτεται σπάνια στις επίσημες βιογραφίες των μελών.

3. Νομικές συγκρούσεις για το αρκτικόλεξο WWF

Το 2000, το World Wide Fund for Nature μήνυσε το World Wrestling Federation (τώρα ονομάζεται World Wrestling Entertainment) για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Αμφότερα τα συμβαλλόμενα μέρη είχαν μοιραστεί τα αρχικά "WWF" από τον Μάρτιο του 1979. Ο οργανισμός υποστήριξε ότι η επιχείρηση wrestling είχε παραβιάσει μια συμφωνία του 1994 σχετικά με τη διεθνή χρήση των αρχικών WWF.

Στις 10 Αυγούστου, το 2001, ένα βρετανικό δικαστήριο μεταχειρίστηκε ευνοϊκά το Wildlife Fund. Το World Wrestling Federation αρχειοθέτησε μια έκκληση τον Οκτώβριο του 2001. Εντούτοις, στις 5 Μαΐου 2002, το World Wrestling Federation άλλαξε τη Διεύθυνση Web από *wwf.com* σε *wwe.com*, και χρησιμοποίησε ένα αυτόματο σύστημα για να αντικαταστήσει κάθε αναφορά "WWF" στο υπάρχον site με "WWE", σαν προοίμιο στην αλλαγή του ονόματος επιχείρησης "World Wrestling Entertainment" και το τηλέτυπο αποθεμάτων του από WWF σε WWE.

Η εγκατάλειψη του αρκτικόλεξου δεν τελείωσε τη νομική σύγκρουση των δύο οργανώσεων. Αργότερα, το 2002, το Wildlife Fund υπέβαλε αίτηση στο δικαστήριο για \$360 εκατομμύρια για ζημίες, οδηγώντας τελικά σε κανονισμό εκτός δικαστηρίων για ένα άγνωστο ποσό. Το 2003, το World Wrestling Entertainment κέρδισε μια

περιορισμένη απόφαση που επέτρεψε σε αυτούς να συνεχίσουν το μάρκετινγκ σε ορισμένα προϋπάρχοντα προϊόντα με το εγκαταλειμμένο λογότυπο του WWF. Εντούτοις, η επιχείρηση wrestling ήταν υποχρεωμένη να εκδώσει τα πρόσφατα μαρκαρισμένα εμπορεύματα όπως η ενδυμασία, οι αριθμοί δράσης, τα τηλεοπτικά παιχνίδια, και DVDs με τα αρχικά "WWE". Παραδείγματος χάριν, η δικαστική απόφαση απαίτησε η επιχείρηση να αφαιρέσει και τις προφορικές και οπτικές αναφορές "στο WWF" από τη βιβλιοθήκη του τηλεοπτικού μήκους (που εκτείνεται αρκετές δεκαετίες).

Η εγκαταλειμμένη διεύθυνση «wwf.com» αγοράστηκε από έναν τρίτο, και έγινε ένα wrestling φόρουμ, αν και έχει πάλι εγκαταλειφθεί από τότε. Τον Νοέμβριο του 2006, το World Wildlife Fund επιχείρησε να εξασφαλίστούν τα δικαιώματα για την περιοχή wwf.com αλλά απορρίφθηκε από την οργάνωση παγκόσμιας πνευματικής ιδιοκτησίας.

4. Πρόεδροι του οργανισμού

4.1 Chief Emeka Anyaoku (2002-έως σήμερα)

Ο Eleazar Chukwuemeka Anyaoku εκλέχτηκε τρίτος Γενικός Γραμματέας της Κοινοπολιτείας από τους επικεφαλείς της κυβέρνησης το 1989, υπηρετώντας δύο διαδοχικές θητείες από το 1990 ως το 2000. Νιγηριανός, γεννημένος στο Obosi, μελέτησε τους κλασικούς στο πανεπιστημιακό κολέγιο Ιμπαντάν, και αποφοίτησε το 1959. Μετά από δύο έτη με την εταιρία ανάπτυξης Κοινοπολιτείας, και τέσσερα έτη στη νιγηριανή ξένη υπηρεσία, συμπεριλαμβανομένης μιας περιόδου στα Ηνωμένα Έθνη, προσχώρησε στη γραμματεία Κοινοπολιτείας το 1966.

Εκτός από μια σύντομη περίοδο ως Υπουργός Εξωτερικών της Νιγηρίας το 1983, ο Anyaoku πέρασε 34 έτη με την Κοινοπολιτεία και υποστήριξε τις θέσεις του διευθυντή για τις διεθνείς υποθέσεις, του βοηθητικού Γενικού Γραμματέα και του αναπληρωτή Γενικού γραμματέα. Ο Anyaoku υπήρξε επίσης μέλος της διεθνούς επιτροπής των ενωμένων κολεγίων παγκόσμιων και του Συμβουλίου κυβέρνησης του διεθνούς ιδρύματος για τις στρατηγικές μελέτες στο Λονδίνο, το μαλαισιανό κέντρο μελετών Κοινοπολιτείας στο Cambridge και την παγκόσμια Επιτροπή στη δασονομία.

Είναι τώρα επίσης αυτήν την περίοδο Πρόεδρος της βασιλικής κοινωνίας της Κοινοπολιτείας και Πρόεδρος της βασιλικής κοινωνίας της Αφρικής, επίτροπος των αντιπροέδρων του νότιου κέντρου, της Γενεύης, και επίτροπος του βρετανικού μουσείου.

4.2 Mrs Sara Morrison (2000-2001)

Η Sara Morrison είναι πρώην διευθύντρια του GEC και υπάλληλος του Carlton Television Ltd και του Kleinwort Charter Investment Trust PLC. Είναι μέλος της βρετανικής διάσκεψης της στρογγυλής τραπέζης για τη βιώσιμη ανάπτυξη, και συνεδριάζει στο Συμβούλιο του κέντρου μελετών οικογενειακής πολιτικής.

Την 1η Ιανουαρίου 1998 η κα Morrison έγινε πρόεδρος του WWF-UK και εκλέχτηκε στην επιτροπή του WWF. Εκλέχτηκε αντιπρόεδρος του WWF τον Νοέμβριο του 2000 και υπηρέτησε ως ενεργός Πρόεδρος το 2001. Είναι τώρα επίτιμος επίτροπος του WWF-UK και επίτιμος αντιπρόεδρος του WWF.

4.3 Prof. Ruud Lubbers (2000)

Ο Ruud Lubbers υπηρέτησε τρεις θητείες ως πρωθυπουργός των Κάτω Χωρών μεταξύ 1982 και 1994, και κατά συνέπεια ήταν ο μακρύτερος εν ενεργεία ολλανδός πρωθυπουργός. Πτυχιούχος της ολλανδικής σχολής των οικονομικών, η πολιτική σταδιοδρομία του άρχισε το 1973 όταν προσχώρησε στην κυβέρνηση Den Uyl ως Υπουργός Οικονομικών.

Συνέχισε στο Κοινοβούλιο ως ανώτερος αναπληρωτής ηγέτης, και αργότερα κοινοβουλευτικός ηγέτης της χριστιανικής δημοκρατικής συμμαχίας. Έγινε Πρόεδρος του WWF την 1η Ιανουαρίου 2000, αλλά υπηρέτησε μόνο για ένα έτος δεδομένου ότι ήταν διορισμένος υψηλός Επίτροπος Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες από 2001-2005.

4.4 Syed Babar Ali (1996-1999)

Ο Babar Ali είναι Πακιστανός και ήταν διευθυντής της Packages Ltd. στη Lahore από το 1955-1973 και έγινε αργότερα Υπουργός των Οικονομικών, των οικονομικών υποθέσεων & του προγραμματισμού. Ο Babar Ali εκλέχτηκε αρχικά ως επίτροπος του WWF το 1973. Υπηρέτησε επίσης ως πρόεδρος και του διεθνούς συμβουλευτικού Συμβουλίου του WWF και της Επιτροπής διατήρησης του WWF (αργότερα η Επιτροπή προγράμματος), και διορίστηκε αντιπρόεδρος και τιμητικός ταμίας, πριν εκλεγεί Πρόεδρος το 1996 για να διαδεχτεί τον δούκα του Εδιμβούργου. Αποσύρθηκε ως Πρόεδρος του WWF στο τέλος του 1999 και είναι τώρα επίτιμος αντιπρόεδρος του WWF.

4.5 Ο δούκας του Εδιμβούργου (1981-1996)

Ο δούκας του Εδιμβούργου που υπηρέτησε ως διεθνής Πρόεδρος του WWF για 16 έτη μέχρι την αποχώρησή του στο τέλος του 1996, αλλά η συνεχής συμμετοχή του με τον οργανισμό αρχίζει στο ίδρυμά του το 1961 όταν διορίστηκε Πρόεδρος του WWF-UK. Τώρα, ως επίτιμος Πρόεδρος, εργάζεται ακόμα ενεργά στο ονόματος του οργανισμού.

Κατά τη διάρκεια αυτών των 40 ετών η συμβολή του στον οργανισμό είναι ανεκτίμητη – επισκεπτόμενος προγράμματα του WWF σε πάνω από πενήντα χώρες σε πέντε ηπείρους, που προωθούν τα ζητήματα διατήρησης στα πιο υψηλά κυβερνητικά και εταιρικά επίπεδα και που βοηθούν με την προώθηση συλλογής κεφαλαίων και συνειδητοποίησης.

4.6 John H. Loudon (1976-1981)

Γνωστός ως ο "μεγάλος της Shell", John H. Loudon, ένας Ολλανδός, διεύθυνε τη βασιλική ολλανδική Shell από το 1951 ως το 1965. Ο γιος του προηγούμενου Προέδρου της Shell, Hugo Loudon, προσχώρησε στην επιχείρηση το 1930, όταν πήγε να εργαστεί στις πετρελαιοφόρες περιοχές του Μαρακάϊμπο της Βενεζουέλας.

Ήταν Πρόεδρος του WWF από το 1976 ως το 1981, και επίσης ένα μέλος των 1001, ο John H. Loudon πέθανε το 1996 στην ηλικία των 90.

4.7 Πρίγκιπας *Bernhard* από τις Κάτω Χώρες (1962-1976)

Γνωστός ως "ιπτάμενος πρίγκιπας της διατήρησης", ο πρίγκιπας *Bernhard* των Κάτω Χωρών είναι ο ιδρυτής Πρόεδρος του WWF, μια θέση που υποστήριξε από το 1962 μέχρι το 1976.

Δημιούργησε επίσης το κεφάλαιο χρηματοδότησης της 1001: τη Nature Trust το 1971, και συνέχισε για να συμμετέχει βαθιά στο WWF και τις δραστηριότητές του καθ' όλη τη διάρκεια των επόμενων ετών. Ο πρίγκιπας *Bernhard* πέθανε το 2004 στην ηλικία 93 ετών.

Κεφάλαιο 2^ο

WWF Ελλάς

WWF Ελλάς

1. Ίδρυση της WWF Ελλάς

Η περιβαλλοντική οργάνωση WWF Ελλάς αποτελεί κομμάτι της διεθνούς οικογένειας του WWF (World Wide Fund for Nature), η οποία απαρτίζεται από 50 εθνικές οργανώσεις και αγωνίζεται για την προστασία του περιβάλλοντος σε περισσότερες από 100 χώρες.

Ιδρύθηκε το 1990 από τον Λουκ Χόφμαν με την υποστήριξη του Έλληνα αρχιτέκτονα Θύμιου Παπαγιάννη, ως αυτόνομη εθνική οργάνωση με δικό της διοικητικό συμβούλιο. Η οργάνωση έχει τη νομική μορφή του Κοινοφελούς Ιδρύματος, του οποίου η σύσταση εγκρίθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ Β' 22/ 18-1-1994) από 11-1-1994. Ως αυτόνομη εθνική οργάνωση, έχει δικό της Διοικητικό Συμβούλιο.

Η έδρα της οργάνωσης είναι στην Αθήνα. Ωστόσο, μόνιμες ομάδες και δράσεις πεδίου υπάρχουν στις οικολογικά σημαντικές περιοχές της Δαδιάς, της Κερκίνης, της Πρέσπας, της Βόρειας Πίνδου και της Ζακύνθου.

Η δράση του WWF στην Ελλάδα ξεκίνησε το 1969, πριν από τη σύσταση της εθνικής οργάνωσης, με πρώτο σταθμό τη συμβολή στην αποκατάσταση του δάσους της Καισαριανής στον Υμηττό. Στη συνέχεια, στήριξε το πρόγραμμα προστασίας Πρεσπών και βοήθησε στην πραγματοποίηση συνεδρίου για τους ελληνικούς υγρότοπους.

Η οργάνωση απασχολεί συνολικά 36 μόνιμους συνεργάτες και εκατοντάδες εθελοντές. Ωστόσο, η υλοποίηση των δράσεών της δε θα ήταν εφικτή χωρίς την οικονομική ενίσχυση των 20.000 υποστηρικτών και χορηγών της, αλλά και την έμπρακτη και συνεχή βοήθεια των 600 εθελοντών της.

2. Αποστολή του WWF Ελλάς

Αποστολή του WWF Ελλάς είναι να διατηρήσει την πλούσια βιοποικιλότητα της Ελλάδας ως αναπόσπαστο στοιχείο της Μεσογείου και να εμποδίσει - και μακροπρόθεσμα να αντιστρέψει - την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, στοχεύοντας στην αρμονική συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης.

Από την ίδρυσή του το 1990, το WWF Ελλάς έχει εκπονήσει περισσότερα από

70 προγράμματα δράσης. Αυτά αφορούν τους τομείς της ενεργούς προστασίας και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος (προγράμματα πεδίου), τη διοργάνωση εκστρατειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών. Επιπλέον, η οργάνωση τεκμηριώνει παρεμβάσεις σε κρίσιμα ζητήματα περιβαλλοντικής πολιτικής της χώρας, όπως ο χωροταξικός σχεδιασμός, η δημιουργία δικτύου προστατευόμενων περιοχών, η αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, η διαχείριση των υδατικών πόρων και η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα χημικά αλλά και την υλοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Συνεργάζεται με την πολιτεία, τις τοπικές κοινότητες, τους διεθνείς οργανισμούς, αλλά και με επιχειρήσεις, προσπαθώντας να εξασφαλίσει λύσεις στα κρίσιμα περιβαλλοντικά προβλήματα. Διεξάγει μακροχρόνια τοπικά προγράμματα σε επιλεγμένες περιοχές, με κύριο άξονα την προστασία του φυσικού πλούτου τους, προωθώντας την ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και τη δημιουργία εναλλακτικών μορφών οικονομικών δραστηριοτήτων. Προωθεί τον πολλαπλασιασμό των προσπαθειών του μέσω της εκπαίδευσης και της εξασφάλισης της αναγκαίας υποδομής και τεχνογνωσίας σε τοπικό επίπεδο.

2.1 Δράσεις

Οι παρακάτω δράσεις είναι ενδεικτικές του αντικειμένου ενασχόλησης του WWF Ελλάς:

- Εντοπισμός του Δάσους της Δαδιάς ως ενός από τους σημαντικότερους βιότοπους για τα αρπακτικά πουλιά της Ευρώπης, και η εκπόνηση μακρόχρονου προγράμματος για την προστασία, επιστημονική παρακολούθηση και ανάπτυξη της περιοχής.
- Αγορά και διαχείριση της έκτασης που περιβάλλει την παραλία των Σεκανίων στη Ζάκυνθο, στην πιο σημαντική παραλία ωτοκίας της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta* στη Μεσόγειο.
- Δράσεις ολοκληρωμένης προστασίας και ανάπτυξης στις Πρέσπες, σε συνεργασία

με την Εταιρία Προστασίας Πρεσπών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη λειτουργία του διασυνοριακού Πάρκου Πρεσπών. Εντοπισμός των δυτικών ακτών της Ζακύνθου ως του σημαντικότερου βιότοπου για τη μεσογειακή φώκια *Monachus monachus* στα Ιόνια νησιά, και προώθηση της νομικής προστασίας της περιοχής. Σχεδιασμός και υλοποίηση του Συστήματος Ταχείας Παρέμβασης για τέσσερις υγράτοπους Ramsar.

- Εκστρατεία ενάντια στην εκτροπή του ποταμού Αχελώου, σε συνεργασία με άλλες ελληνικές περιβαλλοντικές οργανώσεις.
- Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των Ολυμπιακών Αγώνων.
- Τεκμηρίωση προτάσεων για την ενσωμάτωση του περιβάλλοντος στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.
- Εκστρατεία ενημέρωσης των πολιτών για τις επιπτώσεις στη φύση και τον άνθρωπο από την ανεξέλεγκτη χρήση χημικών.

Κεφάλαιο 3^ο
Σύντομο ιστορικό
των προστατευομένων περιοχών παγκοσμίως

Σύντομο ιστορικό των προστατευόμενων περιοχών παγκοσμίως

1. Η ίδρυση των πρώτων εθνικών δρυμών

Η θέσπιση προστατευόμενων περιοχών σε παγκόσμιο επίπεδο έχει μια σημαντική προϊστορία. Ορισμένοι ιστορικοί κάνουν αναφορά σε ειδικές περιοχές στην Ινδία που πριν από δύο χιλιάδες χρόνια αφήνονταν ελεύθερες από οποιαδήποτε εκμετάλλευση, με στόχο την προστασία των φυσικών πόρων. Στην Ευρώπη διαθέτουμε τις πρώτες αναφορές για περιοχές που προστατεύονταν ως κυνηγότοποι, ήδη σχεδόν πριν από μια χιλιετία, για τους λίγους προνομιούχους της εποχής.

Ο πρώτος εθνικός δρυμός, με σκοπό την προστασία ενός απειλούμενου είδους, ιδρύθηκε το 1864, από τον Αβραάμ Λίνκολν, στο Yosemite της Καλιφόρνιας, για να προστατευθεί η Σεκόγια η γιγάντιος, ένα τεραστίων διαστάσεων κωνοφόρο, που κινδύνευε να εξαφανισθεί, από την εντατική υλοτομία.

Την ίδια περίπου εποχή, το 1872, ιδρύθηκε από τον πρόεδρο Ulysses Grant και ο Εθνικός Δρυμός του Yellowstone στις ΗΠΑ ως «δημόσιο πάρκο ή περιοχή αναψυχής προς όφελος και απόλαυση των ανθρώπων». Ο σκοπός όμως στην περίπτωση αυτή δεν περιοριζόταν στην προστασία της ίδιας της φύσης και του τοπίου, αλλά της φύσης ως δημόσιου πάρκου αναψυχής, προς όφελος του λαού.

Ήταν η πρώτη επίσημη αναγνώριση ότι η φύση είναι παράγων ισορροπίας, χαράς και ψυχικής υγείας για τον άνθρωπο των πόλεων, που είχε ήδη αρχίσει να ασφυκτιά στο τεχνητό αστικό περιβάλλον. Το παράδειγμα των ΗΠΑ ακολούθησαν αρκετές χώρες, όπως ο Καναδάς, η Αυστραλία, η Νότια Αφρική, η Νέα Ζηλανδία. Αρκετά ήταν και τα κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ αυτών των περιοχών. Πρώτον, προέκυψαν ως αποτέλεσμα κυβερνητικής πρωτοβουλίας. Δεύτερον, οι περιοχές αυτές συνήθως περιλάμβαναν μεγάλες εκτάσεις γης. Τρίτον, ήταν αρχικά προσβάσιμες από τον άνθρωπο, αλλά παρέμεναν ακατοίκητες και άθικτες από ανθρώπινες δραστηριότητες. Το τελευταίο χαρακτηριστικό, βέβαια, αυτό της ανθρώπινης

παρουσίας και συνύπαρξης φυσικών στοιχείων με τον άνθρωπο, αλλάζει ανάλογα με το χρόνο και τον τόπο. Για παράδειγμα, στην Ευρώπη, όπου οι «φυσικές» εκτάσεις ήταν ανέκαθεν μικρότερες και οι ανθρώπινες δραστηριότητες συνυπήρχαν με τη φύση, οι προστατευόμενες περιοχές που δημιουργήθηκαν ήταν γενικά μικρότερης έκτασης και περιελάμβαναν, τουλάχιστον σε ένα μέρος τους, κατοικημένες περιοχές και ανθρώπινες δραστηριότητες.

Με το χαρακτηρισμό όλο και περισσότερων περιοχών ως προστατευόμενων προέκυψε, τουλάχιστον σε ορισμένες χώρες, η ανάγκη διαμόρφωσης μηχανισμών συντονισμού και διαχείρισης. Έτσι, το 1911 στον Καναδά εμφανίζεται ο πρώτος, σε παγκόσμιο επίπεδο, φορέας συντονισμού. Πέντε χρόνια αργότερα, στις ΗΠΑ συστήνεται η Εθνική Υπηρεσία Πάρκων, η οποία και συνεχίζει να παίζει βασικό ρόλο στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών. Από εκείνη την εποχή μέχρι σήμερα, έχουν θεσπιστεί χιλιάδες προστατευόμενες περιοχές ανά τον κόσμο. Το 2002, περίπου 44.000 περιοχές χαρακτηρίστηκαν προστατευόμενες, σύμφωνα με τα κριτήρια της Διεθνούς Ένωσης για την Προστασία της Φύσης (IUCN), καλύπτοντας έτσι περίπου το 10% της συνολικής έκτασης του πλανήτη. Στην Ελλάδα, η ιστορία της κήρυξης προστατευόμενων περιοχών ουσιαστικά ξεκινά το 1938 στον Όλυμπο με τη δημιουργία του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου.

2. Προστατευόμενες περιοχές - Βασικές έννοιες και στόχοι

Μια περιοχή ορίζεται ως προστατευόμενη με στόχο να διατηρηθεί ο τοπικός βιολογικός πλούτος και να διαφυλαχθούν οι φυσικοί πόροι (νερό, αέρας, έδαφος κ.ά.). Στη Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα αναφέρεται ότι ως προστατευόμενη περιοχή ορίζεται μια:

«Γεωγραφικά διακριτή περιοχή η οποία θεσμοθετείται ή ρυθμίζεται και γίνεται αντικείμενο διαχείρισης με σκοπό την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων διατήρησης.»

Ο ορισμός που δίνεται από τη Διεθνή Ένωση για την Προστασία της Φύσης (IUCN) είναι ο εξής:

«Μια χερσαία ή και θαλάσσια έκταση αφιερωμένη στην προστασία και διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας και των φυσικών και συναφών πολιτιστικών πόρων, η οποία υπόκειται σε διαχείριση με νομικά μέσα ή άλλους αποτελεσματικούς τρόπους.»

Μέσα από αυτούς τους ορισμούς φαίνεται ότι ο βασικός στόχος της θεσμοθέτησης και διαχείρισης μιας προστατευόμενης περιοχής είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας και της αναγνωρισμένης οικολογικής της αξίας. Η σημασία μιας

τέτοιας περιοχής αποφασίζεται βάσει αντικειμενικών και κωδικοποιημένων επιστημονικών κριτηρίων που περιγράφονται στο εκάστοτε νομικό πλαίσιο της κάθε χώρας. Το πλαίσιο αυτό μπορεί να ποικίλλει, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής, πάντα όμως έχει ως γνώμονα την προστασία των αναγνωρισμένων οικολογικών αξιών της.

Οι προστατευόμενες περιοχές είναι ένας απαραίτητος θεσμός, προκειμένου να προστατευθεί και να διατηρηθεί η βιολογική ποικιλότητα. Η έμφαση όμως στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην ιδιαίτερη οικολογική σημασία των προστατευόμενων περιοχών είχε ως αποτέλεσμα πολλοί και για πολλά χρόνια να θεωρούν ότι η αξία αυτών των περιοχών περιοριζόταν σε ό,τι αφηρημένα αποκαλούμε «φύση».

Όταν αναφερόμαστε στις προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα, εννοούμε κυρίως τις περιοχές που έχουν ενταχθεί στο ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000 και που προστατεύονται βάσει των κοινοτικών Οδηγιών για τους Οικοτόπους και τα Πουλιά. Σημασία έχει να γνωρίζουμε ότι αναφερόμαστε σε ευρωπαϊκό και όχι μόνο εθνικό δίκτυο περιοχών. Έτσι, μπορεί να έχουμε περιοχές ή είδη που, ενώ μας φαίνονται σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο «κοινά», προστατεύονται γιατί στην υπόλοιπη Ευρώπη είναι σπάνια ή έχουν ήδη εξαφανιστεί.

Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος σαφώς δεν περιορίζεται μόνο στις περιοχές αυτές. Υπάρχει όμως μια βασική διαφορά μεταξύ αυτών και άλλων εκτάσεων. Στις προστατευόμενες περιοχές, ο κυρίαρχος στόχος, αυτό που προέχει, είναι η διατήρηση των φυσικών και πολιτιστικών αξιών της περιοχής. Αυτό δεν συνεπάγεται αναγκαστικά αποκλεισμό ανθρώπινων δραστηριοτήτων, απεναντίας, ο ουσιαστικός στόχος της διαχείρισης μιας προστατευόμενης περιοχής, όπως προαναφέρθηκε, επιτυγχάνεται μέσα από τη σωστή ρύθμιση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Με άλλα λόγια, ενώ η αιτία για την οποία κηρύχτηκε μια περιοχή προστατευόμενη έχει να κάνει με τα φυτά, τα ζώα και τα ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά της περιοχής, ο τρόπος με τον οποίο αυτή θα προστατευτεί έχει κυρίως να κάνει με τον άνθρωπο και τη σχέση του με το περιβάλλον.

Αυτές τις αξίες λοιπόν οφείλουμε, προκειμένου να τις διατηρήσουμε, να τις καταγράψουμε. Με αυτό τον τρόπο θα ξέρουμε όλοι, στην κάθε περιοχή, ποια ακριβώς είναι εκείνα τα ιδιαίτερα στοιχεία που μας ζητείται ως κόρη οφθαλμού να διατηρήσουμε για το σύνολο της ευρωπαϊκής κοινωνίας, για γενιές που θα ακολουθήσουν. Παράλληλα, καλό είναι να γνωρίζουμε ότι, ενώ η θεσμοθέτηση μιας προστατευόμενης

περιοχής είναι αποτέλεσμα επιλογής μιας κοινωνίας που ως σύνολο αποφάσισε για την ανάγκη διαφύλαξης αυτής της κληρονομιάς, η επιτυχία αυτής της επιλογής εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από την τοπική κοινωνία. Η πολυπλοκότητα της διαχείρισης, η μεγάλη πρόκληση, βρίσκεται ακριβώς στη δραστηριοποίηση των τοπικών κοινωνιών, ώστε να καταστεί δυνατή η προστασία οικολογικά σημαντικών περιοχών που αποτελούν φυσική κληρονομιά όλων.

Αναγνωρίζεται, βέβαια, η συμβολή τους στη συναισθηματική και ψυχολογική υγεία όσων τις επισκέπτονταν, όπως και η ηθική υποχρέωση της προστασίας του περιβάλλοντος ως ενός αγαθού το οποίο οφείλουμε να κληροδοτήσουμε στα παιδιά μας, αλλά αντιμετωπίζονταν ως κάτι μάλλον άσχετο και απομακρυσμένο από την καθημερινότητα των ανθρώπων.

Στην πραγματικότητα όμως, και αυτό γίνεται ολοένα και πιο αντιληπτό όσο περνούν τα χρόνια, η αξία αυτών των περιοχών για τον άνθρωπο είναι πολλαπλή, γιατί και ο ρόλος τους είναι πολυσύνθετος. Πέρα από τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, η ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών διασφαλίζει την απρόσκοπτη συνέχεια βασικών οικολογικών διεργασιών, όπως είναι, για παράδειγμα, ο κύκλος του νερού. Συντελούν, επίσης, στη συγκράτηση των εδαφών, στην αντιμετώπιση της ρύπανσης, στη σταθερότητα του μικροκλίματος κλπ.

Είναι ακόμα σημαντικές για την προστασία συγκεκριμένων φυσικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών, για τη διατήρηση πολιτιστικών και παραδοσιακών στοιχείων. Άλλωστε, τουλάχιστον στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, ιστορικά οι ανθρώπινες δραστηριότητες είχαν για εκατοντάδες χρόνια συνυπάρξει με το φυσικό περιβάλλον, συμβάλλοντας στη διαμόρφωσή του μέσα από δραστηριότητες όπως η γεωργία ή η αλιεία. Εάν θεσμοθετηθούν σωστά και γίνουν αντικείμενο συνετής διαχείρισης, τα οφέλη τους διευρύνονται, στηρίζουν μια ζωντανή κοινωνία που ωφελεί τη φύση και ωφελείται από την προστασία της και τονώνουν την τοπική οικονομία. Τέλος, πρόκειται για περιοχές οι οποίες παρέχουν εξαιρετικές δυνατότητες για περιβαλλοντική εκπαίδευση, αναψυχή, τουρισμό και επιστημονική έρευνα.

3. Θεσμικό πλαίσιο για τις προστατευόμενες περιοχές

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζεται συνοπτικά το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την προστασία οικολογικά σημαντικών περιοχών.

1. **Εθνική νομοθεσία:** παρουσίαση των σημαντικότερων ελληνικών νόμων για τη θέσπιση και διαχείριση προστατευόμενων περιοχών
2. **Κοινοτική νομοθεσία:** παρουσίαση των δύο οδηγιών βάσει των οποίων δημιουργείται το ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000
3. **Διεθνής νομοθεσία:** παρουσίαση της Συνθήκης Ραμσάρ για την προστασία των υγροτόπων διεθνούς σημασίας

Το θεσμικό πλαίσιο παρέχει σημαντικά εργαλεία στους ενδιαφερόμενους φορείς (ΟΤΑ, φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, περιβαλλοντικές οργανώσεις και κινήσεις πολιτών) για την προστασία και διαχείριση περιοχών που έχουν οικολογική σημασία, καθώς και για την ανάπτυξη ανθρώπινων δραστηριοτήτων συμβατών με το αντικείμενο προστασίας τους.

4. Εθνική νομοθεσία

Η ελληνική νομοθεσία για τις προστατευόμενες περιοχές εγκαινιάζεται με τον αναγκαστικό νόμο 856/1937 «Περί Εθνικών Δρυμών», βάσει του οποίου ιδρύθηκαν οι πρώτοι εθνικοί δρυμοί στην Ελλάδα, δηλαδή ο Όλυμπος και ο Παρνασσός. Το 1950 ψηφίστηκε ο νόμος 1465/1950 «Τοπία φυσικού κάλλους», βάσει του οποίου χαρακτηρίστηκαν ως προστατευόμενες περισσότερες από 300 περιοχές, που όμως ποτέ δεν έτυχαν επαρκούς και ουσιαστικής προστασίας. Πολύ αργότερα, η νομοθεσία για τις προστατευόμενες περιοχές εμπλουτίστηκε με τον «δασικό κώδικα», δηλαδή το νομοθετικό διάταγμα 86/1969, που τροποποιήθηκε με το ΝΔ 996/1971 περί εθνικών δρυμών, αισθητικών δασών και διατηρητέων μνημείων της φύσης. Από το 1938 και μετά ιδρύθηκαν 10 εθνικοί δρυμοί, 19 αισθητικά δάση και 51 διατηρητέα μνημεία της φύσης.

4.1 Νόμος 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος»

Το 1986 η εθνική νομοθεσία εξελίχθηκε με τον νόμο 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος». Έκτοτε, ο 1650 είναι ο κύριος ελληνικός νόμος που διέπει τη θεσμοθέτηση προστατευόμενων περιοχών.

Ο 1650 χωρίζεται σε 7 κεφάλαια, από τα οποία το πιο σημαντικό είναι το Δ', «Προστασία της φύσης και του τοπίου», το οποίο εισάγει κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών κάνοντας αναφορά στη διαχείρισή τους. Βάσει του 1650 οι κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών είναι οι εξής:

- Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης. Στις περιοχές αυτές δεν επιτρέπεται καμία ανθρώπινη δραστηριότητα, με εξαίρεση την επιστημονική.
- Περιοχές προστασίας της φύσης.
- Εθνικά πάρκα. Πρόκειται για τη σημαντικότερη κατηγορία, καθώς μπορεί να περιλάβει εκτεταμένες περιοχές οικολογικής σημασίας οι οποίες «*παραμένουν ανεπηρέαστες ή ελάχιστα έχουν επηρεαστεί από ανθρώπινες δραστηριότητες και στις οποίες διατηρείται μεγάλος αριθμός και ποικιλία αξιόλογων βιολογικών, οικολογικών και αισθητικών στοιχείων*». Στα εθνικά και θαλάσσια πάρκα επιτρέπονται «δραστηριότητες ερευνητικές, φυσιολατρικές και άλλες, κυρίως παραδοσιακού χαρακτήρα».
- Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί, προστατευόμενα τοπία.
- Περιοχές οικοανάπτυξης.

Στην πράξη, μια προστατευόμενη περιοχή συνήθως περιλαμβάνει συνδυασμό των παραπάνω βαθμών προστασίας.

4.2 Νόμος 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη»

Ο Ν. 2742/99 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» αποσαφηνίζει την κατάσταση όσον αφορά στη λειτουργία και διαχείριση προστατευόμενων περιοχών και ουσιαστικά συμπληρώνει τον 1650/86.

Ο 2742/99 αφορά στη διαχείριση και διοίκηση «περιοχών, στοιχείων και συνόλων της φύσης και του τοπίου», βάσει των κατηγοριών που αναφέρονται στον 1650/86. Αφορά επίσης και στις «Ειδικές Ζώνες Διατήρησης», δηλαδή στις περιοχές του εθνικού καταλόγου περιοχών Natura 2000 που συστήνεται βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Στο άρθρο 15, «Φορείς διαχείρισης», ο 2742/99 ανοίγει το δρόμο για ίδρυση φορέων διαχείρισης (ΦΔ) προστατευόμενων περιοχών ως νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου.

Στις αρμοδιότητες των ΦΔ συμπεριλαμβάνονται:

- Η κατάρτιση και εφαρμογή κανονισμών λειτουργίας και διοίκησης της προστατευόμενης περιοχής.
- Κατάρτιση εσωτερικών κανονισμών του ΦΔ. Οι κανονισμοί εγκρίνονται από το ΥΠΕΧΩΔΕ και δημοσιεύονται σε ΦΕΚ.

- Παρακολούθηση και αξιολόγηση του θεσμικού πλαισίου προστασίας της περιοχής.
- Συλλογή και επεξεργασία επιστημονικών δεδομένων.
- Παροχή γνωμοδοτήσεων για την αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων στην περιοχή.
- Κατάρτιση μελετών και εκτέλεση έργων που προβλέπονται από το σχέδιο διαχείρισης.
- Ανάλυση και εκπόνηση εθνικών ή και ευρωπαϊκών προγραμμάτων και δράσεων.
- Ενημέρωση και εκπαίδευση σε θέματα σχετικά με το αντικείμενο προστασίας.
- Προώθηση οικοτουριστικών δράσεων, χορήγηση αδειών επιστημονικής έρευνας κ.ά.

Οι ΦΔ διοικούνται από επταμελή έως ενδεκαμελή διοικητικά συμβούλια (ΔΣ).

Στο ΔΣ του ΦΔ εκπροσωπούνται το ΥΠΕΧΩΔΕ, το Υπουργείο Γεωργίας και άλλα κατά περίπτωση αρμόδια υπουργεία, η οικεία περιφέρεια, οι οικείοι ΟΤΑ, κοινωνικοί, επιστημονικοί και παραγωγικοί φορείς (κατά περίπτωση) που δραστηριοποιούνται στην προστατευόμενη περιοχή και περιβαλλοντικές οργανώσεις που «έχουν, σύμφωνα με το καταστατικό τους, ως σκοπό την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και διαθέτουν προηγούμενη δράση και εμπειρία σε σχετικά θέματα». Ο Πρόεδρος του ΔΣ ορίζεται από το ΥΠΕΧΩΔΕ και πρέπει να διαθέτει κατάλληλο επιστημονικό υπόβαθρο. Ο ορισμός των μελών του ΔΣ γίνεται εντός ενός μήνα από την αποστολή σχετικής πρόσκλησης από το ΥΠΕΧΩΔΕ, αν οι εκπροσωπούμενοι φορείς δεν υποδείξουν ονομαστικά εκπροσώπους εντός αυτού του μήνα, τότε το ΥΠΕΧΩΔΕ ορίζει μέλος κατά την κρίση του. Το ΔΣ συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ.

Το ΔΣ συγκροτεί επιστημονική επιτροπή αποτελούμενη από πανεπιστημιακούς και άλλους κατά περίπτωση ειδικούς επιστήμονες.

Σε κάθε ΦΔ θεσπίζονται μέχρι και 20 θέσεις επιστημονικού και 10 θέσεις διοικητικού και τεχνικού προσωπικού. Οι θέσεις μπορούν να καλυφθούν με πενταετούς διάρκειας αποσπάσεις από δημόσιους φορείς (π.χ. οι φύλακες μπορούν να είναι αποσπασμένοι αστυνομικοί), ύστερα από αίτηση του ΦΔ και απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ και άλλου κατά περίπτωση συναρμόδιου υπουργού (π.χ. Δημόσιας Τάξης).

Οι πόροι του ΦΔ προέρχονται από κρατικές και ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις, εκμετάλλευση περιουσιακών τους στοιχείων, πώληση υλικών και πνευματικών δικαιωμάτων, διάφορες άλλες επιχορηγήσεις. Από το σύνολο των εσόδων που προέρχονται από εισιτήρια, ξεναγήσεις και γενικά προβολή του αντικειμένου, το 30% αποδίδεται στο ΕΤΕΡΠΣ (άρθρο 15,5).

Βάσει του 2742/99 η διαχείριση (ή τμήματα αυτής) ενός προστατευόμενου αντικειμένου ή περιοχής μπορεί να ανατίθεται σε ΑΕΙ, δημόσια ερευνητικά ιδρύματα ή άλλα ΝΠΔΔ και μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα (περιβαλλοντικές οργανώσεις). Η ανάθεση γίνεται με σύμβαση διαχείρισης. Για τη συγκεκριμενοποίηση του περιεχομένου και της διαδικασίας σύναψης αυτών των συμβάσεων απαιτείται ΚΥΑ των Υπουργών Ανάπτυξης, ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας.

Στο άρθρο 17, «Συμπλήρωση αρμοδιοτήτων Επιτροπής 'Φύση 2000'» προβλέπεται η ενίσχυση της εν λόγω επιτροπής, η ίδρυση της οποίας περιλαμβάνεται στην ΚΥΑ 333 18/3028/28.12.98, με την οποία ενσωματώνεται στην εθνική νομοθεσία η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (βλ. κεφ1.2.2.). Η Επιτροπή θα λειτουργεί ως Εθνική Επιτροπή Προστατευόμενων Περιοχών, θα παρακολουθεί και θα αξιολογεί την πορεία του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών.

5. Κοινοτική νομοθεσία

5.1 Οδηγία 79/409/ΕΟΚ «Για την προστασία των άγριων πουλιών»

Η πρώτη σημαντική κοινοτική οδηγία για τη θεσμοθέτηση περιοχών με στόχο την προστασία της πανίδας είναι η 79/409/ΕΟΚ «Για την προστασία των άγριων πουλιών». Σκοπός της 79/409 είναι η προστασία των ειδών πουλιών που ζουν φυσικά και σε άγρια κατάσταση στην Ευρώπη. Τα είδη της ευρωπαϊκής ορνιθοπανίδας που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I της οδηγίας υπόκεινται σε αυστηρό καθεστώς προστασίας. Για την προστασία αυτών των ειδών κάθε κράτος μέλος μεριμνά κατά της θανάτωσής τους και της καταστροφής των φωλιών και αβγών τους (άρθρο 5). Τα είδη του Παραρτήματος II μπορούν να αποτελούν θήραμα, όπως αυτό ορίζεται από την εθνική νομοθεσία. Τα είδη του Παραρτήματος II/1 κυνηγιούνται σε όλη την περιοχή εφαρμογής της Οδηγίας. Το παράρτημα II/2 περιλαμβάνει είδη των οποίων το κυνήγι επιτρέπεται μόνο σε συγκεκριμένα κράτη-μέλη.

Πολύ σημαντικό σημείο της 79/409 (άρθρο 4.1-2) είναι η υποχρέωση των κρατών-μελών να χαρακτηρίζουν ως «Ζώνες Ειδικής Προστασίας» (Special Protection

Areas - ΖΕΠ) τις πιο κατάλληλες περιοχές που φιλοξενούν πληθυσμούς και οικοτόπους των πουλιών αυτών και άλλων μεταναστευτικών ειδών. Μέχρι στιγμής η Ελλάδα έχει χαρακτηρίσει 110 περιοχές ως ΖΕΠ.

Όλα τα κράτη-μέλη οφείλουν με κάθε τρόπο να διασφαλίσουν την προστασία των ΖΕΠ από ρύπανση και κάθε άλλου είδους υποβάθμιση που θα επηρεάσει αρνητικά τα πουλιά. Τα μέτρα προστασίας και αποκατάστασης των βιοτόπων και οικοτόπων περιλαμβάνουν κυρίως τη θέσπιση προστατευόμενων περιοχών, την οικολογική διαχείριση των βιοτόπων εντός και εκτός των εκτάσεων αυτών, την ανασύσταση κατεστραμμένων βιοτόπων και τη δημιουργία νέων. Σε σχέση με το κυνήγι, η 79/409 προβλέπει ότι αυτό πρέπει να απαγορεύεται κατά τις περιόδους ανατροφής των νεοσσών και, επιπλέον για τα μεταναστευτικά είδη, κατά τις περιόδους μετανάστευσης προς τους τόπους αναπαραγωγής.

Την εφαρμογή της 79/409 επιβλέπει η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υποβοηθούμενη από την Επιτροπή για τη Συμμόρφωση με την Τεχνική και Επιστημονική Πρόοδο, η οποία πλέον ονομάζεται Επιτροπή ΟΡΝΙΣ (ORNIS Committee). Στην Ελλάδα την εφαρμογή της 79/409 παρακολουθεί το Υπουργείο Γεωργίας, κυρίως ως προς τα μέτρα προστασίας των πουλιών και, ειδικότερα, ως προς τα θέματα ρύθμισης του κυνηγιού.

5.2 Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων...»

Οδηγία - Κορμός για την προστασία της φύσης είναι η 92/43/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας». Η 92/43 ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με ΚΥΑ που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 1289/28.12.99.

Με την 92/43 ιδρύεται το ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (Special Areas of Conservation), με τον τίτλο Natura 2000. Πρόκειται για περιοχές οι οποίες φιλοξενούν συγκεκριμένους τύπους οικοτόπων ή είδη χλωρίδας και πανίδας που χαρακτηρίζονται ως κοινοτικής σημασίας. Στόχος της 92/43 είναι η προστασία και αποκατάσταση αυτών των τύπων οικοτόπων και ειδών.

Για την ίδρυση του δικτύου, κάθε-κράτος μέλος συντάσσει κατάλογο περιοχών. Ο κατάλογος πρέπει να καλύπτει ικανοποιητικά τα είδη και τους τύπους οικοτόπων που αναφέρονται στα παραρτήματα της Οδηγίας. Στο δίκτυο εντάσσονται και όλες οι ΖΕΠ. Με σκοπό τη χρηματοδότηση επιλεγμένων δράσεων για την υλοποίηση του δικτύου Natura 2000, η Επιτροπή έχει σχεδιάσει το χρηματοδοτικό μέσο LIFE-Φύση.

Η Επιτροπή, μέσω βιογεωγραφικών σεμιναρίων και με επιστημονικά κριτήρια, εξετάζει σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη τις εθνικές προτάσεις. Με αυτήν τη διαδικασία θα οριστικοποιηθούν οι εθνικοί κατάλογοι και θα ιδρυθεί το Δίκτυο Natura 2000. Ο ελληνικός κατάλογος πλέον αποτελείται από 236 περιοχές και καλύπτει περίπου 27.228 χλμ.2 (20,6 % της επικράτειας).

Την πορεία εφαρμογής της 92/43 επιβλέπει η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συνεπικουρούμενη από την Επιτροπή για τους Οικοτόπους (Habitats Committee). Αρμόδιος εθνικός φορέας είναι το ΥΠΕΧΩΔΕ και, πιο συγκεκριμένα, το Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος. Σημαντικό θεσμικό ρόλο στο συντονισμό και στην αξιολόγηση των δράσεων που αφορούν στην εφαρμογή της Οδηγίας στην Ελλάδα έχει επίσης η Επιτροπή Φύση 2000.

6. Διεθνής νομοθεσία

6.1 Συνθήκη Ραμσάρ

Σημαντική για την προστασία των υγροτόπων είναι η Συνθήκη Ραμσάρ, η οποία υπογράφηκε στο Ιράν το 1971. Η συνθήκη επικυρώθηκε από την Ελλάδα το 1974 και προέβλεπε την οριοθέτηση Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας. Έτσι ορίστηκαν οι 10 ελληνικοί υγρότοποι Ραμσάρ. Η συμφωνία προέβλεπε επίσης την ακριβή οριοθέτηση των υγροτόπων Ραμσάρ, τη σύνταξη διαχειριστικών σχεδίων και την προστασία των οικοσυστημάτων και της ορνιθοπανίδας τους.

Στην εξέλιξή της η Συνθήκη Ραμσάρ ζητά τη «συνετή χρήση των υγροτόπων» (wise use of wetlands), κάτι που περιλαμβάνει όλους τους υγρότοπους μιας χώρας, ανεξάρτητα από το αν είναι διεθνείς ή όχι. Με στόχο την ομοιογενή εφαρμογή της Συνθήκης έχουν εκδοθεί οδηγίες για τη «συνετή διαχείριση των υγροτόπων») (wise use guidelines). Η ίδια η Συνθήκη Ραμσάρ δεν διαθέτει όργανο για την επιβολή κυρώσεων. Αυτή καθίσταται δυνατή μέσα από το εθνικό νομικό σύστημα και αποτελεί υποχρέωση της κάθε χώρας.

6.2 Συμβάσεις Βόννης και Βέρνης.

Η σύμβαση της Βόννης αναφέρεται στη Διατήρηση των Αποδημητικών Πτηνών και δεν έχει υλοποιηθεί ακόμα σε σημαντικό βαθμό (ούτε έχει κυρωθεί από την Ελλάδα). Αντίθετα η σύμβαση της Βέρνης που έχει προχωρήσει περισσότερο, αναφέρεται στη "Διατήρηση της Άγριας Ζωής και του Φυσικού Περιβάλλοντος της Ευρώπης" και κυρώθηκε στην Ελλάδα το 1983 (Ν. 1335 ΦΕΚ 32/ΤΑ/14-3-1983).

7. Πρόγραμμα LIFE – Φύση

Το χρηματοδοτικό εργαλείο που δημιούργησε η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση για να υποστηρίξει, δηλαδή να χρηματοδοτεί, την εφαρμογή της πολιτικής της για το περιβάλλον ονομάζεται *LIFE*. Πιο συγκεκριμένα, η πρωτοβουλία LIFE – Φύση έχει σκοπό να χρηματοδοτεί προγράμματα και δράσεις που συμβάλουν στην εφαρμογή δύο Οδηγιών της Ε.Ε., την 79/409 για την προστασία των Άγριων Πουλιών και των Βιοτόπων τους και την 92/43 για την προστασία των Οικοτόπων, αλλά και των άλλων ειδών ζώων και φυτών.

Στην πράξη, για να εφαρμοστούν οι οδηγίες αυτές, σε κάθε κράτος – μέλος πρέπει να ιδρυθεί ένα δίκτυο προστατευόμενων περιοχών, το οποίο ονομάζεται NATURA 2000. Στόχος του δικτύου αυτού είναι να διατηρηθούν τα πολυτιμότερα στοιχεία της ευρωπαϊκής φυσικής κληρονομιάς, δηλαδή συγκεκριμένα είδη χλωρίδας, πανίδας και τύποι οικοτόπων. Διάφοροι φορείς, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, οργανώσεις πολιτών και συμπράξεις όλων αυτών έχουν ενισχυθεί από αυτή τη χρηματοδοτική πρωτοβουλία.

8. Το δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000

Το δίκτυο Natura 2000 ιδρύεται βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ « Για την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας». Στόχος της Οδηγίας είναι να συμβάλει στη διασφάλιση της προστασίας της άγριας χλωρίδας και πανίδας και των φυσικών οικοτόπων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι σε συνδυασμό με την οδηγία 79/409/ΕΟΚ «Για τα πουλιά», η Οδηγία για τους οικοτόπους αποσκοπεί στη δημιουργία ενός συνεκτικού οικολογικού δικτύου προστατευόμενων περιοχών, μέσα από το οποίο επιτυγχάνεται η προστασία και διαχείριση των ειδών χλωρίδας και πανίδας και των τύπων οικοτόπων .

Η ίδρυση του δικτύου είναι αποτέλεσμα πολύχρονων προσπαθειών των κυβερνήσεων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των ακαδημαϊκών φορέων, των περιβαλλοντικών οργανώσεων και των πολιτών. Στηρίζεται στις κοινοτικές Οδηγίες για τους οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) και για τα πουλιά (79/409/ΕΟΚ).

Η Οδηγία για τους οικοτόπους στοχεύει στην προστασία συγκεκριμένων ενδιαιτημάτων, αλλά και ειδών χλωρίδας και πανίδας που έχουν αξιολογηθεί ως

σημαντικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Ελλάδα έχει προτείνει 236 περιοχές για ένταξη στο δίκτυο, που έτσι καλύπτει το 20,6% της επικράτειας.

Στις περιοχές Natura επιτρέπονται έργα και δραστηριότητες που δεν θίγουν τα ιδιαίτερα οικολογικά στοιχεία (οικοτόπους και είδη) για τα οποία η περιοχή κρίθηκε προστατευόμενη ή παρουσιάζουν συμβατότητα με αυτά.

Οι περιοχές του δικτύου θα τεθούν υπό καθεστώς ειδικής διαχείρισης που θα καθορίσει κάθε κράτος-μέλος λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες. Η δημιουργία του δικτύου "NATURA 2000", που αποτελεί και υποχρέωση της Ελλάδας, θα συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη προστασία των απειλούμενων ειδών και των ενδιαιτημάτων και θα αποτελέσει το βασικό μέσο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την γενικότερη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

εξασφαλίζουν ότι οι αντίστοιχοι τόποι και οι χαρακτηριστικές τους ιδιότητες προστατεύονται από διάφορες τοπικές και στρατηγικότερες επιπτώσεις. Ο λεπτομερής κατάλογος των μέτρων και των δραστηριοτήτων που είναι απαραίτητες για τη συγκρότηση και τη διαχείριση του δικτύου Natura 2000 παρατίθεται στο παράρτημα 3. Οι τύποι των απαιτούμενων δραστηριοτήτων εμπίπτουν σε τέσσερις ευρύτατες κατηγορίες. Η εν λόγω ταξινόμηση είναι χρήσιμη για την μελλοντική εξέταση τόσο των δαπανών όσο και της επιλεξιμότητας των χρηματοδοτήσεων

9. Η διαχείριση του Natura 2000 – κόστος και οφέλη

9.1 Ανάγκες χρηματοδότησης

Οι διατάξεις της οδηγίας για τους οικοτόπους διευκρινίζουν ότι την ευθύνη για την εξασφάλιση της διαχείρισης των περιοχών του Natura 2000 φέρουν τα κράτη μέλη. Στην πράξη, για πολλά από τα κράτη μέλη οι αντίστοιχες αρμοδιότητες εκχωρούνται σε εθνικούς ή περιφερειακούς οργανισμούς που ασχολούνται με τη διατήρηση της φύσης ή στην περίπτωση των ομοσπονδιακών κρατών ορίζονται ως αρμοδιότητα των περιφερειακών αρχών.

Οι χρηματοδοτικές ανάγκες για το δίκτυο του Natura 2000 σχετίζονται με ευρύ φάσμα μέτρων που κρίνονται απαραίτητα για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική διαχείριση των χαρακτηρισμένων περιοχών υπό το πρίσμα της διατήρησης της φύσης.

Περιλαμβάνει επίσης δράσεις προαγωγής της δημόσιας χρήσης και πρόσβασης σε αυτές κατά τρόπο συμβατό με τους αντιστοίχως θεσπισθέντες στόχους διατήρησης. Οι εν λόγω δράσεις μπορούν να αφορούν εφάπαξ «επενδύσεις» όπως η αγορά

εδαφών ή η αποκατάσταση στοιχείων ή και ολόκληρων οικοτόπων που έχουν υποστεί ζημιές, ή να συνεπάγονται ανάληψη δράσης για μεγάλα χρονικά διαστήματα, όπως συμβαίνει κατά την τακτική και ενεργή διαχείριση της βλάστησης (χλωρίδας) και άλλων χαρακτηριστικών των εδαφών, ή την παρακολούθηση ειδών και περιοχών. Μπορεί να σχετίζονται άμεσα με επιτόπιες δράσεις, ή μπορεί να συνεπάγονται ευρύτερη διαχείριση της εκάστοτε περιοχής, δραστηριότητες ευαισθητοποίησης εκπαιδευτικού χαρακτήρα, οι οποίες να εξασφαλίζουν ότι οι αντίστοιχοι τόποι και οι χαρακτηριστικές τους ιδιότητες προστατεύονται από διάφορες τοπικές και στρατηγικότερες επιπτώσεις.

9.2 Οφέλη

Η προστασία της βιοποικιλότητας μέσω του δικτύου Natura 2000 μπορεί να προσφέρει ουσιαστικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη.

Τα *οικονομικά οφέλη* ενδέχεται να προκύψουν από τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων (για παράδειγμα καθαρισμός και εφοδιασμός με νερό, προστασία από την αποσάθρωση των εδαφών), την παροχή προϊόντων ξυλείας και διατροφής και τις επιτόπιες ή τις σχετικές με τις επιμέρους περιοχές δραστηριότητες όπως ο τουρισμός, η επιμόρφωση και η εκπαίδευση, καθώς και την άμεση πώληση προϊόντων από τις περιοχές του Natura 2000. Ως εκ τούτου ενδεχομένως να αυξηθούν ουσιαστικά τα τοπικά εισοδήματα και οι θέσεις εργασίας καθώς και να υπάρχουν ευρύτερα περιφερειακά αναπτυξιακά οφέλη

Στα *κοινωνικά οφέλη* μπορεί να συγκαταλέγονται μεγαλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης και διαφοροποίησης για τους κατά τόπους πληθυσμούς με αποτέλεσμα τη βελτίωση της οικονομικής σταθερότητας και την αναβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης, τη διαφύλαξη της πολιτιστικής (καθώς και της φυσικής) κληρονομιάς· και τη δημιουργία ευκαιριών για περιβαλλοντική εκπαίδευση, ψυχαγωγία, υγεία και τέρψη.

Μολονότι δεν επιχειρήθηκαν γενικές εκτιμήσεις αναλόγων οφελών σε επίπεδο ΕΕ, από ευρύτερες εργασίες όσον αφορά τα οφέλη από τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος προκύπτουν ενδείξεις σχετικά με την πιθανή τους σημασία. Η ευρεία εκτίμηση ολόκληρου του φάσματος των οφελών, προβληματισμών και παραχωρήσεων υπογραμμίζει τους τρόπους με τους οποίους μια περιοχή του Natura 2000 μπορεί να καταστεί κινητήρια δύναμη για την αειφόρο ανάπτυξη στην τοπική οικονομία και να συμβάλει στη στήριξη των τοπικών γεωργικών κοινοτήτων. Η εις βάθος εξέταση των εν λόγω θεμάτων στο πλαίσιο του διαλόγου με όλους τους ενδιαφερομένους αποτελεί καθοριστικής σημασίας στοιχείο για την επιτυχή

συγκρότηση του δικτύου Natura 2000 και την ένταξή του στην ευρύτερη κοινωνικοοικονομική σφαίρα της διευρυνόμενης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

10. Προτεινόμενες περιοχές στο δίκτυο NATURA 2000

Για τη δημιουργία του Δικτύου NATURA 2000 έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος από τα κράτη μέλη, με τον χαρακτηρισμό πλέον των 18.000 περιοχών ως υποψηφίων για ένταξη στο Δίκτυο. Σήμερα σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το Δίκτυο περιλαμβάνει προτεινόμενους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας με έκταση περίπου 560.000 km² και Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά με έκταση περίπου 445.000 km² (οι εκτάσεις δεν αθροίζονται διότι πολλές περιοχές αλληλεπικαλύπτονται και δεν μπορεί να εξαχθεί ποσοστό επί της συνολικής επιφάνειας, διότι έχουν δηλωθεί και θαλάσσιες εκτάσεις).

Σε ό,τι αφορά τη Μεσογειακή Βιογεωγραφική Περιοχή, στην οποία ανήκει εξ ολοκλήρου η Ελλάδα, ο κατάλογος των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας οριστικοποιήθηκε και δημοσιεύθηκε στην επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, τεύχος με αριθμό L259 vol.49 21/9/06.

Η Ελλάδα περιλαμβάνει 239 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (Sites of Community Importance) σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και έχει δηλώσει 151 Ζώνες Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ. Για κάθε περιοχή, τα όριά της απεικονίζεται σε τοπογραφικό χάρτη (1:100000) και έχει συνταχθεί Πληροφοριακό Δελτίο με γενικά στοιχεία και δεδομένα σχετικά με τους τύπους οικοτόπων και τα είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος που εμφανίζονται σε αυτήν.

11. Τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη των προστατευόμενων περιοχών

Συχνά, η θεσμοθέτηση νομικού πλαισίου προστασίας μιας οικολογικά σημαντικής περιοχής αντιμετωπίζεται με καχυποψία ως ένα σύνολο απαγορεύσεων που απειλεί να κάνει τη ζωή των ντόπιων ακόμα πιο δύσκολη. Η πραγματικότητα όμως είναι πολύ διαφορετική, αφού συχνά η ύπαρξη θεσμικού πλαισίου για την προστασία και διαχείριση οικολογικά σημαντικών περιοχών παρέχει ταυτόχρονα και το πλαίσιο για την ανάπτυξή τους. Αν και οι προστατευόμενες περιοχές επιλέγονται με βάση οικολογικά κριτήρια και άμεσο στόχο περιβαλλοντικά οφέλη, μπορούν, εφόσον οι θεσμοί λειτουργούν και η διαχείρισή τους γίνεται σωστά, να οδηγήσουν σε σημαντικά κοινωνικά και οικονομικά οφέλη. Άλλωστε, αυτές είναι οι κατ' εξοχήν πρόσφορες περιοχές για την ανάπτυξη υποδομών αναψυχής, εκπαίδευσης,

βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, μικρής κλίμακας παράκτιας αλιείας και, βέβαια, οικότουρισμού. Στόχος αυτών των δραστηριοτήτων είναι η τόνωση της τοπικής κοινωνίας και η οικονομική στήριξη της λειτουργίας της προστατευόμενης περιοχής. Με δεδομένο πως τα προϊόντα που σχετίζονται με την προστασία της φύσης απευθύνονται σε μια διαρκώς αναπτυσσόμενη αγορά, τέτοιας μορφής ήπιες και περιβαλλοντικά φιλικές μορφές ανάπτυξης είναι ιδιαίτερα επικερδείς και μπορούν να δώσουν μια λύση στον μαρασμό της ελληνικής περιφέρειας.

11.1 Οικονομικά οφέλη

Για τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν σε μια προστατευόμενη περιοχή, η έμφαση δίνεται συνήθως στις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται, αλλά και στη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας που θεωρητικά καθίσταται πιο ανθεκτική σε περιόδους κρίσης. Αν και αυτά αποτελούν πράγματι τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα, δεν είναι τα μοναδικά. Σε αυτά θα έπρεπε να συνυπολογίσουμε και την οικονομική διάσταση των περιβαλλοντικών οφελών. Οι σχετικές μελέτες είναι ακόμη μάλλον περιορισμένες, αφού πρόκειται για αγαθά που δεν μπορούν πάντα να κοστολογηθούν και να αντιμετωπιστούν με γνώμονα την ποσότητα. Αυτές που υπάρχουν όμως καταλήγουν σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα:

Αν περιοριστούμε στα καθαρά οικονομικά μεγέθη και στις ευκαιρίες για οικονομική ανάπτυξη στις προστατευόμενες περιοχές, καταλήγουμε στις παρακάτω βασικές διαπιστώσεις:

- Οι ανάγκες προστασίας και διαχείρισης μιας προστατευόμενης περιοχής οδηγούν σε αύξηση της απασχόλησης τοπικά και περιφερειακά.
- Οι προστατευόμενες περιοχές αποτελούν ή μπορούν να αναδειχθούν σε τουριστικό προορισμό, δραστηριότητα που επιφέρει επιπλέον έσοδα, δημιουργεί θέσεις εργασίας και προωθεί την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας.
- Οι προστατευόμενες περιοχές είναι συνήθως επιλέξιμες για πολλά εθνικά ή κοινοτικά χρηματοδοτικά προγράμματα. Ανάμεσά τους το LIFE, το Interreg, το Leader, τα Διαρθρωτικά Ταμεία, δράσεις στα Επιχειρησιακά Προγράμματα Περιβάλλοντος, Ανάπτυξης, Αλιείας κ.ά., αλλά και ο δεύτερος πυλώνας της ΚΑΠ για την Περιφερειακή Ανάπτυξη. Για κάποια από αυτά μάλιστα (π.χ. το LIFE), η ένταξη στο δίκτυο Natura 2000 αποτελεί προϋπόθεση συμμετοχής.

- Πέρα από αυτά, η τοπική κοινωνία καρπούται επίσης την οικονομική διάσταση των περιβαλλοντικών ωφελειών μιας προστατευόμενης περιοχής, καθώς, για παράδειγμα, το νερό που προορίζεται για πόσιμο θα είναι πιο καθαρό, μπορεί να υπάρχει αυξημένη προστασία από πλημμύρες, τα αλιεύματα να είναι καλύτερης ποιότητας κ.λ.π.

Υπολογίστηκε ότι το 1999 στην Ευρωπαϊκή Ένωση περίπου 125.000 άτομα εργάζονταν σε δουλειές που άμεσα (100.000 θέσεις) ή έμμεσα (25.000 θέσεις) σχετίζονταν με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (ECOTEC 2001). Με τον όρο «άμεση απασχόληση» εννοούμε θέσεις εργασίας μέσα στα όρια και για τις ανάγκες της προστατευόμενης περιοχής, όπως φύλακες, επιστημονικό δυναμικό των φορέων διαχείρισης, όσους ασχολούνται με περιβαλλοντική εκπαίδευση, εργάτες στα έργα ανάδειξης και αποκατάστασης οικοτόπων επίσης, όσους εργάζονται στην παροχή υπηρεσιών μέσα στην περιοχή, όπως για παράδειγμα σε ξενώνες, εστιατόρια και ξεναγήσεις.

11.2 Κοινωνικά Οφέλη

Στα κοινωνικά οφέλη μπορεί να συγκαταλέγονται μεγαλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης και διαφοροποίησης για τους κατά τόπους πληθυσμούς με αποτέλεσμα τη βελτίωση της οικονομικής σταθερότητας και την αναβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης, τη διαφύλαξη της πολιτιστικής (καθώς και της φυσικής) κληρονομιάς· και τη δημιουργία ευκαιριών για περιβαλλοντική εκπαίδευση, ψυχαγωγία, υγεία και τέρψη.

Κεφάλαιο 4^ο

Σημαντικοί Πυρήνες Βιοποικιλότητας

Σημαντικοί Πυρήνες Βιοποικιλότητας

1. Βιότοποι

Ένα σημαντικό κομμάτι του έργου της οργάνωσης αφορά την επί τόπου προστασία σημαντικών βιοτόπων. Αυτοί οι βιότοποι συχνά ονομάζονται πυρήνες βιοποικιλότητας, καθώς φιλοξενούν σπάνιο βιολογικό πλούτο και έχουν ιδιαίτερη οικολογική αξία. Σε κάποιες, λοιπόν, από αυτές τις οικολογικά σημαντικές περιοχές της χώρας μας (βλ. παράρτημα,πίνακας 1), το WWF Ελλάς έχει εγκαταστήσει τοπικές επιστημονικές ομάδες, που μελετούν τη χλωρίδα και την πανίδα, εντοπίζουν τα προβλήματα, συνεργάζονται με τους κατοίκους και τις τοπικές αρχές, προτείνουν λύσεις και αγωνίζονται για μακροπρόθεσμη και αποτελεσματική προστασία. Βασικοί σύμμαχοι, και συχνά κύριοι υποστηρικτές, είναι οι κάτοικοι αυτών των περιοχών, που αντιλαμβάνονται πλέον, ότι η ανάπτυξη του τόπου τους περνάει μέσα από την προστασία του τοπίου και της οικολογικής του ακεραιότητας.

Οι τοπικές ομάδες του WWF Ελλάς καλούνται να καλύψουν το τεράστιο κενό γνώσης για τις αξίες και τους κινδύνους, που απειλούν αυτές τις περιοχές, να δώσουν δημιουργική και βιώσιμη κατεύθυνση στην τοπική ανάπτυξη, να παρέμβουν δυναμικά για να σταματήσουν μια απειλή. Η μεγαλύτερη, όμως, πρόκληση είναι η ενεργός συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στην προστασία και βιώσιμη ανάπτυξη αυτών των περιοχών. Σκοπός, άλλωστε, της οργάνωσης δεν είναι να γίνει «κηδεμόνας» των βιότοπων της Ελλάδας, αλλά να μεταδώσει γνώση, εμπειρία και ευελιξία στις τοπικές κοινωνίες, ώστε η διατήρηση και η οικολογικά ορθή διαχείριση του φυσικού μας πλούτου να γίνει και τοπική υπόθεση.

Επίσης, το WWF υλοποιεί το πρόγραμμα Υγρότοποι του Αιγαίου για την προστασία των μικρών υγροτόπων που βρίσκονται διάσπαρτοι στα νησιά του Αιγαίου.

Είναι προφανές, ότι αυτές οι περιοχές δεν καλύπτουν το σύνολο του φυσικού πλούτου της χώρας μας. Με δεδομένες, όμως, τις περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες μιας περιβαλλοντικής οργάνωσης, το WWF Ελλάς έχει επιλέξει περιοχές με εξέχουσα οικολογική αξία και με προοπτικές για αποτελεσματική και μακροπρόθεσμη προστασία. Το αντικείμενο προστασίας αυτών των περιοχών, δηλαδή το οικολογικό χαρακτηριστικό στο οποίο δίνει έμφαση η τοπική ομάδα του WWF Ελλάς άλλοτε είναι το δάσος, ο υγρότοπος, η θάλασσα και η ακτή και άλλοτε κάποιο απειλούμενο είδος. Συχνά, όμως, απαιτείται πιο ολοκληρωμένη και

συνδυαστική προσέγγιση, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της παραλίας των Σεκανίων στη Ζάκυνθο, όπου η αποτελεσματική προστασία της σημαντικότερης μεσογειακής παραλίας της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta* εξαρτάται άμεσα από την υγεία του δασικού οικοσυστήματος που την περιβάλλει.

1.1 Εθνικός Δρυμός Ολύμπου

Στην ανατολική πλευρά της Κεντρικής Ελλάδας, κοντά στο Λιτόχωρο στο νομό Πιερίας, βρίσκεται το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας, ο Όλυμπος, η μυθική κατοικία των αρχαίων θεών.

Στους ορεινούς όγκους, τα οροπέδια και τα φαράγγια του φιλοξενεί πάνω από 1.700, πολλά σπάνια και ενδημικά, φυτικά είδη, μέσα σ' ένα περιβάλλον υψηλής αισθητικής αξίας και ορειβατικού ενδιαφέροντος. Το 1981 κηρύχθηκε από την UNESCO ως "Απόθεμα της Βιόσφαιρας" (Biosphere Reserve).

Ο πυρήνας του εθνικού δρυμού καταλαμβάνει έκταση 44.500 στρεμμάτων. Ο δρυμός αρχίζει από υψόμετρο 600 μ. και φτάνει ως την κορυφή Πάνθεο ή Μύτικας (2.917 μ.). Άλλες κορυφές είναι το Σκολιό (2.911 μ.), ο Θρόνος του Δία ή Στεφάνι (2.909 μ.), ο Αγ. Αντώνιος (2.817 μ.) και άλλες οι οποίες περικλείουν τη χαράδρα του Μαυρόλογγου, το οροπέδιο των Μουσών και την κοιλάδα του ποταμού Ενιπέα. Η περιφερειακή ζώνη του δρυμού δεν έχει καθοριστεί.

Η φυτοκάλυψη, από τα χαμηλότερα προς τα ψηλότερα, αποτελείται από λιγοστούς θαμνώνες με είδη της μεσογειακής μακκίας (πουρνάρια, κουμαριές, κέδρα, ρούδια κ.λ.π.) μαζί με συστάδες ή άτομα φυλλοβόλων και κωνοφόρων δέντρων (πουρνάρι, αριά, κουμαριές, φιλικία, ρείκια, ρούδια, γαύροι, σφεντάμια, φτελιές, κέδρα και τα είδη πεύκου *Pinus* sp. και ελάτης *Abies borissii regis*. Στα ρέματα αναπτύσσονται πλατάνια, ιπιές, σκλήθρα και άλλα παραποτάμια είδη. Λίγο ψηλότερα υπάρχουν δάση από δρύς (*Quercus pubescens*, *Q. conferta*). Τις ψηλότερες και δροσερότερες περιοχές καλύπτουν δύο είδη οξιάς (*Fagus moesiaca* και *F. silvatica*) και τις πιο ξηρές και ηλιόλουστες το μαύρο πεύκο (*Pinus nigra*). Το άλλο είδος πεύκου του Ολύμπου το ρόμπολο (*Pinus heldreichii*) δημιουργεί μεγάλα δάση που φτάνουν

ως τα υπαλπικά λιβάδια. Εντυπωσιακή είναι και εδώ η παρουσία του κόκκινου κρίνου (*Lilium clalcedonicum*). Στην υποαλπική περιοχή, τα χλοερά λιβάδια στα οποία κυριαρχούν είδη όπως η *Viola heterophylla*, *Festuca* sp., *Alopecurus* sp., *Carex* sp., *Saxifraga* sp., *Sedum* sp., *Arenaria* *Viola* sp., *Linaria* sp., *Geranium* sp. κλπ, εναλλάσσονται με εκτάσεις φρυγάνων και ημιθάμνων από είδη των γενών *Atsragalus*, *Berberis*, *Daphne*, *Buxus*, *Juniperus* κ.α. Από τα 23 και πλέον ενδημικά είδη, όπως η *Potentilla deorum*, *Genista sakellariadis*, *Campanula oreadum*, *Cerastium theophrastii* κ.α, ξεχωριστή επιστημονική σημασία έχει το είδος *Jankea heldreichii*, που αποτελεί λείψανο της παγετωνικής περιόδου.

Επίσης η πανίδα του δρυμού είναι αρκετά πλούσια. Η ποικιλότητα βιοτόπων σε διαφορετικά υψόμετρα προσφέρει ιδανικές συνθήκες για πολλά είδη θηλαστικών, συμπεριλαμβανομένων μεγάλων και μικρότερων σαρκοφάγων, φυτοφάγων, αρπακτικών κ.λ.π. Ένα μικρό κοπάδι από αγριόγιδα (*Rupicapra rupicapra*) ζει στις βραχώδεις περιοχές του Δρυμού. Η πτηνοπανίδα είναι επίσης ποικίλη και πλούσια εκπροσωπούμενη κυρίως από δασόβια και θαμνόβια πουλιά, καθώς επίσης από είδη της αλπικής ζώνης. Στην περιοχή ενδιαιτάται τουλάχιστον ένα ζευγάρι γυπαετού (*Gypaetus barbatus*), καθώς και γύπες (*Gyps fulvus*), χρυσαετοί (*Aquila chrysaetos*), μπούφοι (*Bubo bubo*), πολλά είδη δρυοκολάπτη μεταξύ των οποίων το σπάνιο είδος τριδάκτυλος (*Picoides tridactylus*). Ικανοποιητικά εκπροσωπούνται επίσης είδη της αλπικής ζώνης όπως: σβαρνίστρα (*Tichodroma murania*), χιονόστρουθος (*Montifringilla nivaeis*), χιονοψάλτης (*Prunella collaris*) κ.λ.π. Ο Όλυμπος είναι πλούσιος επίσης σε ερπετά, αμφίβια και έντομα (ιδιαίτερα πεταλούδες) κ.λ.π. αν και αυτά δεν έχουν μελετηθεί ακόμη αρκετά.

Στο δρυμό υπάρχουν 7 καταφύγια ορειβατών. (βλ. παράρτημα, πίνακας 2)

1.2 Εθνικός δρυμός Παρνασσού

Ο πυρήνας του εθνικού δρυμού Παρνασσού καταλαμβάνει 36.000 στρέμματα (βλ. παράρτημα, χάρτης 1) . Περιλαμβάνει κορυφές χαμηλού και μέσου υψομέτρου και όχι τα ψηλότερα σημεία του βουνού (Γεροντόβραχος, Λιάκουρα κ.ά.). Η περιφερειακή ζώνη παραμένει απροσδιόριστη. Το μεγαλύτερο τμήμα του εθνικού δρυμού (30.000 στρέμματα) καλύπτεται από έλατα του είδους *Abies Cephalonica*, ανάμεσα στα οποία υπάρχουν κέδροι, μαυρόπευκα, αγριοκορομηλιές κ.ά.

Στον Παρνασσό διαβιώνουν 25 ενδημικά και πολλά άλλα σπάνια είδη φυτών, τα οποία όμως συναντώνται κυρίως στις ψηλότερες κορυφές, που δεν είναι ενταγμένες στα όρια του εθνικού δρυμού. Σπάνια είδη χλωρίδας εντός δρυμού είναι η *Paeonia Parnassica*, ο κόκκινος κρίνος (*Lilium Chaladonicum*), η

Euphorbia Orphanidis, ο *Thymus Parnassicus* κ.ά. Στον εθνικό δρυμό Παρνασσού συναντώνται κοινά θηλαστικά, λ.χ. κουνάβια, ασβοί, αλεπούδες, λαγοί, σκίουροι και λύκοι. Ο πλούτος της ορνιθοπανίδας είναι τεράστιος: γύπες, γυπαετοί, γεράκια, χρυσαετοί, σταυραετοί, πετρίτσες, χρυσογέρακες, δρυοκολάπτες, πετροπέρδικες.

Ο εθνικός δρυμός δεν προσφέρει δυνατότητα παραμονής. Αυθημερόν εξορμήσεις μπορούν να γίνουν από την Αράχοβα, γραφική πόλη στους πρόποδες του Παρνασσού που απέχει 175 χλμ. από την Αθήνα, και τους Δελφούς. Κοντά στα όρια του δρυμού λειτουργούν οι χιονοδρομικές εγκαταστάσεις του Ε.Ο.Τ. (Φτερόλακκα, Κελλάρια) και του Αθηναϊκού Ομίλου Σκι (Γεροντόβραχος). (βλ. παράρτημα, πίνακας 3)

1.3 Εθνικός δρυμός Πάρνηθας

Ο δρυμός απέχει 31 χλμ. από την Αθήνα. Ο πυρήνας του καταλαμβάνει 38.400 στρέμματα και εκτείνεται στα βόρεια του νομού Αττικής, στα σύνορα με το νομό Βοιωτίας. Περιλαμβάνει τις ψηλότερες κορυφές της Πάρνηθας-Καραμπόλα (1.413 μ.), Όρνιο (1.350 μ.), Πλατύ Βουνό (1.163 μ.), Κυρά (1.160 μ.) κ.λ.π.- το λειβάδι Μπάφι, το οροπέδιο της Μόλας, τις τοποθεσίες Αγία Τριάδα, Μετόχι κ.λ.π. Η περιφερειακή ζώνη παραμένει ακαθόριστη.

Το μεγαλύτερο τμήμα του δρυμού καλύπτεται από έλατα (*Abies Cephalonica*) και διάφορους θάμνους (μεσογειακή μακία). Στην Πάρνηθα έχουν καταμετρηθεί 1.000 περίπου ποικιλίες φυτών, από τις οποίες οι περισσότερες βρίσκονται εντός του δρυμού, λ.χ. ο κόκκινος κρίνος και η λευκή παιώνια. Μερικές από αυτές είναι ενδημικές της Αττικής όπως η *Centaurea Pentelica*, η *Campanula Celsi*, *Dianthus Serratifolius*. Υπάρχουν επίσης και άλλα ενδημικά φυτά της Ελλάδας, λ.χ. ο έβενος του Σίμπθορπ, το ηλιάνθεμο του Υμηττού, ο κρόκος ο αττικός, και η σκαμπιόζα του Υμηττού.

Η πανίδα του εθνικού δρυμού είναι ιδιαίτερα πλούσια σε είδη, φτωχή όμως σε πληθυσμούς. Υπάρχει πλήθος θηλαστικών (αλεπούδες, κουνάβια, ασβοί, σκίουροι, λαγοί, τρωκτικά, τσακάλια). Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του εθνικού δρυμού Πάρνηθας είναι τα εκατό περίπου ελάφια που ζουν ελεύθερα. Η ορνιθοπανίδα της περιοχής περιλαμβάνει 113 είδη πουλιών, λ.χ. χρυσαετοί, γεράκια, πετροπέρδικες, μπούφοι, τσαλαπετεινοί, δρυοκολάπτες, κορυδαλλοί. (βλ παράρτημα, πίνακας 4)

Σύμφωνα με στοιχεία του WWF Ελλάς, η πρόσφατη πυρκαγιά στην Πάρνηθα έκαψε περίπου 49.000 στρέμματα. Στην Πάρνηθα έχουν καταμετρηθεί σχεδόν 1100 διαφορετικά είδη φυτών, δηλαδή το 1/6 της Ελληνικής χλωρίδας. Όσα είδη σχετίζονται άμεσα με το δασικό περιβάλλον, όπως οι κίτρινες μαργαρίτες του δάσους (*Doronicum*), θα απουσιάσουν για πολλά χρόνια από τις καμένες εκτάσεις. Από τα 1100 είδη φυτών της Πάρνηθας τα 90 είναι ελληνικά ενδημικά, δηλαδή υπάρχουν μόνο στην Ελλάδα. Μάλιστα, δύο είδη είναι ενδημικά της Πάρνηθας: η Καμπανούλα και η Σιληνή της Πάρνηθας. Χαρακτηριστικό ελληνικό ενδημικό είδος που φιλοξενεί η Πάρνηθα είναι η κεφαλληνιακή ελάτη (*Abies cephlonica*). Η πυρκαγιά κατάστρεψε περίπου τα 2/3 του ελατοδάσους, το οποίο θα χρειαστεί πολλές δεκαετίες για να κυριαρχήσει

ξανά στο τοπίο. Στην Πάρνηθα βρίσκουν καταφύγιο τα 42 από τα 116 θηλαστικά της χώρας μας. Από αυτά τα 35 είναι προστατευόμενα, ενώ τα 26 σπάνια και απειλούμενα. Κάποια από αυτά εντοπίστηκαν νεκρά, όπως λαγοί και ελάφια. Οι κρασπεδωτές χελώνες (*Testudo marginata*), είδος αποκλειστικά ελληνικό, υπέστησαν το μεγαλύτερο πλήγμα από την πυρκαγιά. Η πυρκαγιά στην Πάρνηθα κατάστρεψε το μεγαλύτερο μέρος του καλοκαιρινού δασικού βιότοπου των κόκκινων ελαφιών (*Cervus elaphus*). Εικάζεται ότι περίπου 30-50 ελάφια έχασαν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς σε σύνολο πληθυσμού λίγων εκατοντάδων. Η πυρκαγιά της Πάρνηθας είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια πολλών νεοσσών και φωλιών, καθώς συνέβη νωρίς το καλοκαίρι όταν δεν είχε ολοκληρωθεί ο αναπαραγωγικός κύκλος πολλών πουλιών. Το ελατοδάσος αποτελούσε αποκλειστικό θερινό βιότοπο πολλών δασικών πουλιών, όπως οι βασιλίσκοι, οι κοκκινολαίμηδες, οι ελατοπαπαδίτσες, οι πληθυσμοί των οποίων θα περιοριστούν για δεκαετίες. Τα άγρια σπαράγγια (*Asparagus acutifolius*), που εμφανίστηκαν μόλις μερικές εβδομάδες μετά το πέρας της πυρκαγιάς, έδωσαν τα

πρώτα σημάδια αναγέννησης της φύσης. Η πυρκαγιά στην Πάρνηθα θα επηρεάσει το μικροκλίμα και τις συνθήκες ζωής στην Αθήνα. Αναμένονται τόσο πιθανές αυξήσεις στην θερμοκρασία της πόλης, όσο και υποβάθμιση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος. (βλ. παράρτημα, χάρτης 2,3)

1.4 Εθνικός δρυμός Κεφαλονιάς

Ο μικρότερος σε έκταση εθνικός δρυμός της Ελλάδας (22.400 στρ.). Περιλαμβάνει δύο πυρήνες: τις κορυφές του βουνού Αίνου και την κορυφή του γειτονικού βουνού Ρουδίου. Η περιφερειακή ζώνη δεν έχει προσδιοριστεί.

Κύριος σκοπός ίδρυσης του εθνικού δρυμού Αίνου ήταν η προστασία του βασικού ελληνικού τύπου ελάτου, του *Abies Cephalonica*, που αποτελεί και το μεγαλύτερο τμήμα της βλάστησης του δρυμού (17.000 στρ.). Μέσα στο ελατόδασος υπάρχουν διάφορα είδη θάμνων, φρύγανα, ποώδη φυτά κ.λπ. Η χλωρίδα του Αίνου είναι εξαιρετικά πλούσια σε ενδημικά και σπάνια είδη φυτών, λ.χ. βιόλα η κεφαληνική, σκουτελάρια η κεφαληνική, πόα η κεφαληνική, *Silene Ionica*, κόκκινη παιώνια, το *Eryssimum Cephalonicum*. Στο Ρούδι, στα ΒΔ του κύριου όγκου του Αίνου, υπάρχουν πολλοί θαμνώνες από πουρνάρια, κουμαριές, σχοίνους, χρυσόξυλα κ.λ.π.

Η πανίδα του εθνικού δρυμού Αίνου δεν είναι ιδιαίτερα πλούσια σε σπάνια είδη. Συναντώνται κυρίως λαγοί, νυφίτσες, αλεπούδες, κουνάβια, τυφλοπόντικες και διάφορα είδη ερπετών. Η ορνιθοπανίδα περιλαμβάνει 26 περίπου είδη (όρνια, φιδαιοί, ξεφτέρια, κοτσύφια, καρδερίνες, γεράκια, πέρδικες).

1.5 Εθνικός δρυμός Σαμαριάς

Βρίσκεται στα Λευκά Όρη στην Κρήτη. Εκτείνεται από τη θέση Ξυλόσκαλο (βόρεια είσοδος του εθνικού δρυμού) ως τον όρμο της Αγίας Ρούμελης (νότια είσοδος), μία απόσταση 16 χλμ. Περιλαμβάνει το φαράγγι Σαμαριάς -μοναδικός σχηματισμός σε όλη τη λεκάνη της Μεσογείου- και οριοθετείται από τις κορυφές του Ψιλαφιού (1.903 μ.), του Γκίγκιλου (2.080 μ.) και του Βολακιά (2.116 μ.) στα δυτικά και από τις κορυφές του Μελινταού (2.133 μ.) και της Ψιρίστρας στα ανατολικά. Ο πυρήνας του εθνικού δρυμού Σαμαριάς έχει συνολική έκταση 51.000 στρέμματα. Η περιφερειακή ζώνη του δεν έχει οριστεί.

Ο εθνικός δρυμός περιλαμβάνει 22 πηγές, χείμαρρους και απότομους γκρεμούς, ύψους εκατοντάδων μέτρων. Το φαράγγι της Σαμαριάς είναι το μεγαλύτερο της Ευρώπης και συγκεντρώνει πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Το πλάτος του φαραγγιού κυμαίνεται από 3-150 μ., με μικρότερο πλάτος στη θέση Πόρτες ή Σιδερόπορτες, όπου το ύψος των δύο πλευρών του φτάνει τα 600 μ. Το 1971 απονεμήθηκε στον εθνικό δρυμό το εθνικό δίπλωμα προστασίας της φύσης, το 1979 βραβεύτηκε με το Ευρωπαϊκό Δίπλωμα Α΄ Κατηγορίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, ενώ το 1981 η UNESCO τον ανακήρυξε ως "Απόθεμα της βιόσφαιρας" στο πλαίσιο του προγράμματος "Άνθρωπος και Βιόσφαιρα" (M.A.B.).

Βασικό χαρακτηριστικό του εθνικού δρυμού Σαμαριάς είναι η πλούσια εναλλαγή τοπίων (σπήλαια, τρεχούμενα νερά, θαμνώνες, ορεινά λιβάδια και δάση), μέσα στα οποία διατηρούνται μνημεία από όλες σχεδόν τις περιόδους της ανθρώπινης ιστορίας, όπως προϊστορικοί οικισμοί, οι πόλεις Τάρρα και Καινώ, το μαντείο και το ιερό του Απόλλωνα, παλαιοχριστιανικοί τάφοι και ενετικά κάστρα.

Η βλάστηση περιλαμβάνει κυπαρίσσια, πεύκα, πρίνους, πλατάνια και πουρνάρια. Η χλωρίδα της περιοχής είναι ιδιαίτερα πλούσια, περιλαμβάνει πάνω από 450 είδη, απ' τα οποία 70 είναι ενδημικά, όπως ο έβενος, ο δίκταμος, η αμπελιτσιά, η τραχεία πεύκη η κρητική, το ελίχρυσο, η ορνοβρυχίς, η τουλίπα κ.λ.π.

Αφθονούν τα είδη ζώων στον εθνικό δρυμό Σαμαριάς. Πολλά απ' αυτά είναι ιδιαίτερα σπάνια, με πρώτο το σπανιότατο κρητικό αγριοκάτσικο ή αγρίμι ή κρι-κρι (*Capra Aegagrus Cretensis*), ενώ ακολουθούν το κρητικό κουνάβι (ζουρίδα), ο κρητικός ασβός ή

άρκαλος, ο κρητικός αγκαθοποντικός, η κρητική νυφίτσα ή καλογιαννού, ο κρητικός αγριόγατος ή φουρόγατος. Επίσης, υπάρχουν σπάνια είδη ερπετών και αμφίβιων, λ.χ. η βομβίνη, η κολισαύρα, η τρανόσαυρα και το σαμιαμίδι. Η ορνιθοπανίδα της περιοχής περιλαμβάνει σπάνια αρπακτικά πουλιά, όπως όρνια, γυπαετούς, σπιζαετούς και χρυσαετούς. (βλ. παράρτημα, πίνακας 6)

Ο εθνικός δρυμός δεν προσφέρει καμία δυνατότητα παραμονής. Στον εγκαταλειμμένο οικισμό Σαμαριά, στη μέση περίπου του φαραγγιού, στις πηγές Νερούτσικο, Ρίζα Συκιάς, Βρυσί, Νερό της Πέρδικας και Κεφαλοβρύσια υπάρχουν χώροι ξεκούρασης για τους πεζοπόρους. Δυνατότητα παραμονής προσφέρει το χωριό Ομαλός, 5 χλμ. πριν από το Ξυλόσκαλο, όπου λειτουργεί και Μουσείο Φυσικής Ιστορίας για το δρυμό, και το χωριό Αγία Ρούμελη, με ξενοδοχεία, πανσιόν και ενοικιαζόμενα δωμάτια.

1.6 Εθνικός δρυμός Οίτης

Ανήκει στο νομό Φθιώτιδας και απλώνεται πάνω στο βουνό Οίτη, απέναντι από

τον κάμπο της Λαμίας και την κοιλάδα του ποταμού Σπερχειού. Ο πυρήνας του εθνικού δρυμού εντοπίζεται στα δυτικά των χωριών Υπάτη, Καστανιά και Νιοχώρι, έχει συνολική έκταση 14.000 στρεμμάτων και περιλαμβάνει τη δεύτερη σε ύψος κορυφή της Οίτης, το Γρεβενό (2.116 μ.), τις κορυφές Σέμπι (2.086 μ.) και Αλύκαινα (2.056 μ.), το οροπέδιο

Λιβαδιές και τις εκβολές του Γοργοπόταμου.

Στις περιοχές με χαμηλό υψόμετρο η βλάστηση αποτελείται κυρίως από διάφορους θάμνους (μεσογειακή μακία), πουρνάρια, κέδρα και πικροδάφνες. Στις Λιβαδιές, στο ΝΔ τμήμα του δρυμού, κυριαρχεί η αγροστώδης μαραβίτσα ή τούφα και πολλά ενδημικά φυτά της χώρας μας. Στις περιοχές με μεγαλύτερο υψόμετρο υπάρχουν τεράστια δάση με έλατα (*Abies Cephalonica*), ενώ κατά μήκος των ρεμάτων υπάρχει υδρόβια βλάστηση. Η χλωρίδα της Οίτης περιλαμβάνει πλήθος σπάνιων φυτών (λ.χ. *Lilium Chalcedonicum*, *Viola Poetica*, *Gentiana Lutea*, *Viola Aetolica*, *Asperula Oetaea*, *Narcissus Poeticus*) και αρκετά τοπικά ενδημικά, όπως *Thlaspi Kotshyanum*, *Allium Phthioticum*, *Veronica Oetaea*.

Στον εθνικό δρυμό της Οίτης ζουν ζαρκάδια, λιγοστά ελάφια, αγριογούρουνα, λαγοί, αλεπούδες, σκίουροι και ασβοί. Το σπανιότερο είδος θηλαστικού που απαντά εκεί είναι το αγριόγιδο (*Rupicapra Balcanicus*). Από τα ερπετά και τα αμφίβια ιδιαίτερη αξία έχει ο αλπικός τρίτωνας, μικρό αμφίβιο, και η βομβίνη. Η ορνιθοπανίδα περιλαμβάνει χρυσαετούς, φιδαιτούς, μπούφους, δεντρογέρακες, πέρδικες, δρυοκολάπτες, τσαλαπετεινούς κ.λ.π. (βλ. παράρτημα, πίνακας 7)

Ορμητήρια για αυθημερόν επισκέψεις στο δρυμό μπορούν να αποτελέσουν τα χωριά Υπάτη (21 χλμ. από Λαμία), Παύλιανη (44 χλμ. από Λαμία) και Καστανιά, όπου λειτουργούν ξενώνες, εστιατόρια και ιατρεία. 7 χλμ. δυτικά της Υπάτης υπάρχει η μονή του Οσίου Αγάθωνα, του 15ου αι., στην οποία λειτουργεί Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του δρυμού της Οίτης.

1.7 Δάσος Δαδιάς

Το Δάσος Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου βρίσκεται στο Νομό Έβρου, Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, πολύ κοντά στα σύνορα με τη Βουλγαρία και την Τουρκία. αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους βιότοπους της Ευρώπης, αλλά και μία από τις πληρέστερα διαχειριζόμενες περιοχές της χώρας.

Η περιοχή του Δάσους Δαδιάς αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα μεσογειακού οικοσυστήματος το οποίο έχει διαμορφωθεί μέσα από αιώνες ήπιας συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης. Η βλάστηση αποτελείται κυρίως από ώριμα δάση μαύρης και τραχείας πεύκης καθώς και από δάση βελανιδιάς. Η πλούσια δασική κάλυψη διακόπτεται συχνά από ξέφωτα, μικρά βοσκοτόπια και καλλιεργούμενες εκτάσεις.

Το πλούσιο μωσαϊκό τοπίων που προκύπτει από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, αποτελεί τον ιδανικό βιότοπο για τη διαβίωση των αρπακτικών πουλιών: Στην περιοχή φιλοξενούνται τα 36 από τα 38 είδη αρπακτικών πουλιών της Ευρώπης, μεταξύ των οποίων πολλά σπάνια είδη, όπως ο βασιλαετός (*Aquila heliaca*) και ο κραυγαετός (*Aquila pomarina*). Είναι από τις μοναδικές περιοχές της Ευρώπης στην οποία συμβιώνουν τόσα διαφορετικά είδη αρπακτικών πουλιών και η μοναδική όπου ταυτόχρονα απαντώνται τα τρία από τα τέσσερα διαφορετικά είδη γυπών (μαυρόγυπας, όρνιο, ασπροπάρης) της Ευρώπης.

Η περιοχή έχει σημαντική οικολογική αξία, εξαιτίας της παρουσίας αρπακτικών πτηνών, πολλά από τα οποία είναι σπάνια στην Ευρώπη. Η περιοχή είναι σημαντικός βιότοπος για πολλά ερπετά και πτηνά, ως αποτέλεσμα της θέσης της. Αποτελεί σταυροδρόμι για μεταναστευτικά πτηνά και ιδανική θέση φωλεοποίησης. Εκτός από

τους δύο πυρήνες που έχουν ανακηρυχθεί προστατευόμενοι από το 1980, σύμφωνα με νεότερη μελέτη, προτείνεται να δημιουργηθεί μια περιφερειακή ζώνη, καθοριζόμενη από τα όρια του δασικού συμπλέγματος Δαδιάς - Λευκίμης - Σουφλίου. Το σύμπλεγμα αυτό αποτελεί μία ξεχωριστή περιοχή στο δίκτυο "ΦΥΣΗ 2000" με την ονομασία "Βουνά Έβρου". Σε αυτήν την περιφερειακή ζώνη προτείνεται να απαγορευθούν ή να περιοριστούν κατά χρόνο και τόπο ορισμένες από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Από όλα τα είδη που φιλοξενούνται στο δάσος, ξεχωρίζει ο μαυρόγυπας (*Aegyrius monachus*) ο οποίος αποτελεί και το είδος «σημαία» της περιοχής. Ο μαυρόγυπας διατηρεί στη Δαδιά την μοναδική αναπαραγωγική αποικία στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια και μία από τις τελευταίες στην Ευρώπη, στη Δαδιά αριθμεί 90-100 άτομα, μεταξύ των οποίων 20-22 αναπαραγωγικά ζευγάρια.

Η περιοχή του Δάσους Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου, το υψόμετρό της οποίας κυμαίνεται μεταξύ 10 και 650 μέτρων, είναι από το 1980 προστατευόμενη με έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ). Πλέον συμπεριλαμβάνεται στον ελληνικό κατάλογο NATURA 2000, ενώ αποτελεί μία από τις 27 προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδας για τις οποίες έχει ιδρυθεί φορέας διαχείρισης. Με την ολοκλήρωση των νομικών διαδικασιών που εκκρεμούν εδώ και χρόνια, η περιοχή θα χαρακτηριστεί Εθνικό Πάρκο.

Λίγο έξω από το χωριό έχει δημιουργηθεί ένα πολύ όμορφο και λειτουργικό οικότουριστικό κέντρο που περιλαμβάνει ξενώνα 20 δωματίων, δυναμικότητας 60 κλινών, αναψυκτήριο-εστιατόριο και πωλητήριο. Μέσω σηματοδοτημένων μονοπατιών μπορεί κάποιος να περιηγηθεί μέσα στην υπέροχη φύση του δάσους. Υπάρχει επίσης παρατηρητήριο πουλιών, στο οποίο μπορεί κάποιος να φτάσει είτε με τα πόδια είτε με μικρό λεωφορείο που διαθέτει το οικότουριστικό κέντρο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το παλιό, παραδοσιακό χωριό της Λευκίμης. Ακολουθώντας το οικότουριστικό μονοπάτι μπορεί κανείς να δει τα αξιοθέατα του χωριού, όπως την εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου που χρονολογείται από τον 16^ο αιώνα. Αλλά μια ενδιαφέρουσα τοποθεσία είναι οι Κατρατζίδες, όπου το Δασαρχείο Σουφλίου φροντίζει για την λειτουργία ενός οργανωμένου δασικού χώρου αναψυχής που προσφέρει δυνατότητες άθλησης, περιήγησης, υπαίθριας παρασκευής φαγητού, αλλά και διαμονή σε έξι ξύλινα, οργανωμένα οικήματα.

Η συνολική έκταση της περιοχής που έχει ενταχθεί στο δίκτυο NATURA 2000

είναι 43.000 εκτάρια, στα οποία, σύμφωνα με την ΚΥΑ του 1980, περιλαμβάνονται δύο πυρήνες αυστηρής προστασίας (7.290 εκτάρια).

Το δάσος Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου περιβάλλει δύο δήμους (Σουφλί, Τυχερό), οι οποίοι φιλοξενούν 11.000 κατοίκους, με κύρια απασχόληση την κτηνοτροφία, την γεωργία, την υλοτομία και τον οικότουρισμό.

Τα τελευταία τρία χρόνια, μέσω της αξιοποίησης μίας σημαντικής χρηματοδότησης της ΕΕ, οι προσπάθειες έχουν εστιασθεί στην εφαρμογή ενός συστήματος επιστημονικής παρακολούθησης καθώς και στην υλοποίηση κάποιων σημαντικών παρεμβάσεων βελτίωσης του βιοτόπου. Οι συνεχείς προσπάθειες της οργάνωσης, σε συνδυασμό με την ενεργοποίηση των τοπικών φορέων, έχουν καταφέρει να καταστήσουν την περιοχή μία από τις πληρέστερα διαχειριζόμενες φυσικές περιοχές της χώρας: Το Δάσος Δαδιάς – Λευκίμης - Σουφλίου αποτελεί τη μοναδική προστατευόμενη περιοχή της χώρας που διαθέτει, σύστημα διαχείρισης επισκεπτών, και αυτήν η οποία διαθέτει το πληρέστερα διατυπωμένο σχέδιο επιστημονικής παρακολούθησης.

1.8 Εθνικός δρυμός Πρέσπων

Η Πρέσπα, η περιοχή δηλαδή που περιλαμβάνει τις λίμνες Μεγάλη και η Μικρή Πρέσπα τα βουνά αλλά και τα γύρω χωριά, είναι ένας τόπος μοναδικός που μας γεμίζει με περηφάνια. Στα σύνορα με την Αλβανία και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, στο βορειοδυτικό άκρο της Ελλάδας, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους υγρότοπους όχι μόνο της χώρας αλλά και όλου του κόσμου. Ο εθνικός δρυμός Πρέσπων είναι ο μοναδικός στη χώρα μας που το κύριο στοιχείο του είναι υδάτινο. Ανακηρύχτηκε Τόπος Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους το 1977.

Δεν είναι τυχαίο άλλωστε το ενδιαφέρον που έχουν δείξει πολλές εθνικές αλλά και διεθνείς οργανώσεις για την προστασία της. Σε μια περιοχή 330.000 στρεμμάτων απαντώνται περισσότερα από 1.500 είδη φυτών (σε σύνολο 6.000 από όλη την Ελλάδα), 42 είδη θηλαστικών, μεταξύ των οποίων κάποια από τα σπανιότερα στην Ευρώπη, 11 είδη αμφίβιων, 21 είδη ερπετών, 23 είδη ψαριών, από τα οποία 8 είναι ενδημικά και 260 είδη πουλιών - μάλιστα η αναπαραγωγική αποικία των αργυροπελεκάνων στην περιοχή είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο! Και, παρ' όλες τις

επεμβάσεις, τα κάθε είδους αναπτυξιακά προγράμματα και τις δράσεις, καταφέρνει σε πείσμα όλων, να διατηρεί μια απίστευτη ομορφιά και ζωντάνια.

Η Πρέσπα μαζί με άλλους εννέα υγρότοπους προστατεύονται από τη Συνθήκη Ραμσάρ που υπογράφηκε στις 2 Φεβρουαρίου του 1971 στην ομώνυμη ιρανική πόλη. Πρόκειται για το δέλτα του Έβρου, τις λίμνες Ισμαρίδα και Βιστονίδα, το Πόρτο Λάγος και τις γύρω λιμνοθάλασσες, το δέλτα και τις λιμνοθάλασσες του Νέστου, τη λίμνη Κερκίνη, τις λίμνες Βόλβη και Κορώνεια, το δέλτα των ποταμών Αξιού, Λουδία και Αλιάκμονα, τον Αμβρακικό κόλπο, τις λιμνοθάλασσες του Μεσολογγίου και τη λιμνοθάλασσα Κοτύχι. Η μέρα της υπογραφής μάλιστα της Συνθήκης καθιερώθηκε από το 1997 Παγκόσμια Μέρα υγροτόπων.

Παρά τις προσπάθειες όλων αυτών των χρόνων, δεν έχουν γίνει και πολλά για την προστασία των υγροτόπων. Και μπορεί το WWF Ελλάς να υποστηρίζει συγκεκριμένες ενέργειες και να εκπονεί προγράμματα, αλλά η πολιτική δεν ευνοούσε και δεν ευνοεί ακόμα αυτές τις προσπάθειες. Στη χώρα μας 138 είδη πουλιών εξαρτώνται από τους υγρότοπους. Στα ποτάμια και στις λίμνες μας ζουν πάνω από 110 είδη ψαριών πολλά από τα οποία τα βρίσκει κανείς μόνο στη Βαλκανική. Για να μην αναφερθούμε στα αμφίβια και τα ερπετά των υγροτόπων, αλλά και τα θηλαστικά. Και όμως στα τελευταία 80 χρόνια έχει χαθεί το 60% της έκτασής τους!

Η αιτία δεν είναι κάποια φυσική καταστροφή αλλά τα διάφορα έργα που έχουν

γίνει στο όνομα της ανάπτυξης: καταρχήν, τα αρδευτικά που στη δεκαετία του '70 "σάρωσαν" κυριολεκτικά την Ελλάδα στην αναζήτηση καλλιεργήσιμης γης. Μαζί τους ήρθε και μια άλλη αντίληψη για τη γεωργία και μια άλλη αντίληψη τελικά για τον τρόπο ζωής που οδήγησε στην εγκατάλειψη

όλων των παραδοσιακών δραστηριοτήτων. Πολλά είδη εξαφανίστηκαν τελείως, ενώ άλλα μειώθηκαν σημαντικά εξαιτίας της καταστροφής των βιοτόπων τους. Παράλληλα, πολλά επαγγέλματα θυσιάστηκαν στον βωμό της εντατικής καλλιέργειας και τελικά τα περισσότερα από τα πλούσια παραλίμνια χωριά εγκαταλείφθηκαν από τους κατοίκους τους. (βλ. παράρτημα, πίνακας 10)

Ακόμα και σήμερα που όλοι αναγνωρίζουν τα λάθη εκείνης της περιόδου, τα πράγματα δεν έχουν αλλάξει πολύ. Μπορεί οι κάτοικοι να έχουν πειστεί για τον θησαυρό της γης τους και οι διάφορες οργανώσεις να υπερασπίζονται με κάθε τρόπο αυτόν τον πλούτο όμως οι υγρότοποί μας συνεχίζουν να υποβαθμίζονται. Η

επιφάνειά τους όλο και μειώνεται εξαιτίας της επέκτασης των καλλιεργήσιμων εκτάσεων, τα νερά λιγοστεύουν από τις υπεραντλήσεις και τα αρδευτικά έργα, η ποιότητά τους χάνει σε αξία, καθώς ένα μεγάλο μέρος των αστικών και βιομηχανικών λυμάτων καταλήγει στις λίμνες και τα ποτάμια, και, όπως είναι φυσικό, τα ζώα απειλούνται από εξαφάνιση, όχι μόνο γιατί δεν βρίσκουν πια τους παραδοσιακούς τους χώρους για να φωλιάσουν ή να ξεχειμωνιάσουν, αλλά και γιατί έχουν να αντιμετωπίσουν το κυνήγι και την παράνομη αλιεία.

Το WWF Ελλάς από την πρώτη κιόλας στιγμή, έθεσε τους υγρότοπους ως έναν από τους κύριους τομείς της δραστηριότητάς του. Στο πλαίσιο των προγραμμάτων του, παρακολουθεί και αξιολογεί τη διαχείρισή τους, να παρεμβαίνει σε συγκεκριμένες καταστάσεις (οι περιπτώσεις της εκτροπής του Αχελώου και των ολυμπιακών έργων στον Σχοινιά, είναι χαρακτηριστικές) και αναπτύσσει διάφορες πρωτοβουλίες για την προστασία, τη μελέτη και την παρακολούθηση απειλούμενων ειδών.

Η περίπτωση της Πρέσπας είναι και η πιο αντιπροσωπευτική αυτής της φιλοσοφίας του WWF. Το 1991 με δική του πρωτοβουλία και των Φίλων των Πρεσπών, ιδρύθηκε η Εταιρία Προστασίας Πρεσπών (ΕΠΠ). Σήμερα αποτελείται από επτά ελληνικές και τρεις ευρωπαϊκές οργανώσεις (Αρκτούρος, Danish Ornithological Society, Ελληνική Εταιρία Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία, Ίδρυμα Tour du Valat, Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, WWF Ελλάς, Royal Society for the Protection of Birds, Φίλοι των Πρεσπών) και συνεχίζει ένα εξαιρετικό έργο που έχει αντιστρέψει τα δεδομένα της περιοχής. Από το 1992 που οργανώθηκε το πρώτο Κέντρο Πληροφόρησης σε Εθνικό Δρυμό μέχρι σήμερα, έχει αναλάβει μια σειρά από δράσεις που στόχο έχουν την προστασία των απειλούμενων ειδών (ήδη ο αργυροπελεκάνος έχει στην Πρέσπα τη μεγαλύτερη αναπαραγωγική αποικία στον κόσμο), την ενημέρωση και την υποστήριξη των κατοίκων και τη σωστή διαχείριση των υγρότοπων. Γι αυτό το λόγο άλλωστε τιμήθηκε το 1999 με το βραβείο Ραμσάρ, το πρώτο που απονέμεται σε μη κυβερνητική οργάνωση (ΜΚΟ) και δη ελληνική.

Το WWF ενισχύει οικονομικά την ΕΠΠ και υποστηρίζει όλες τις προσπάθειες για τη δημιουργία του Πάρκου Πρεσπών. Πρόκειται για το πρώτο διασυνοριακό πάρκο στα Βαλκάνια (η ανακήρυξη έγινε πριν από τρία χρόνια από τους πρωθυπουργούς της Αλβανίας, της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας και της Ελλάδας)

και αναγνωρίστηκε από το WWF International ως "Δώρο στη Γη". Ήδη έχει συσταθεί συντονιστική επιτροπή όπου συμμετέχουν τα Υπουργεία Περιβάλλοντος, οι Δήμοι και οι ΜΚΟ των τριών χωρών. Έχει συνταχθεί ένα διασυνοριακό Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη ολόκληρης της λεκάνης απορροής των Πρεσπών και δρομολογούνται πολλά τριμερή προγράμματα για την υλοποίησή.

1.8.1 Διερεύνηση της θέσπισης περιβαλλοντικού σήματος των προϊόντων του Πάρκου Πρεσπών.

Στην Πρέσπα, η Εταιρία Προστασίας Πρεσπών σε συνεργασία με το WWF

Ελλάς, διερευνά τη θέσπιση ενός περιβαλλοντικού σήματος των προϊόντων του Πάρκου Πρεσπών, τα οποία θα παράγονται με φιλικό προς το περιβάλλον τρόπο, συνεισφέροντας έτσι στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα θα αναζητούν νέες διεξόδους προς την αγορά.

Η δράση αυτή υλοποιείται μέσω του προγράμματος "Όπε Europe, More Nature" το οποίο χρηματοδοτείται από το WWF Ολλανδίας και στοχεύει στην εξακρίβωση και εφαρμογή «μηχανισμών» που συνεισφέρουν στην αρμονική συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται μακροπρόθεσμα μια πιο αειφόρος διαβίωση του τοπικού πληθυσμού. Το πρόγραμμα δραστηριοποιείται σε 8 ευρωπαϊκές περιοχές συμπεριλαμβανομένου του Πάρκου Πρεσπών.

1.9 Εθνικός δρυμός Βίκου – Αώου

Ανήκει στο νομό Ιωαννίνων και τοποθετείται στα βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων, ανάμεσα στα Ζαγοροχώρια. Ο πυρήνας, έκτασης 34.120 στρεμμάτων, περιλαμβάνει το φαράγγι του Βίκου, τα χωριά Βίκος και Μονοδένδρι. Η περιφερειακή ζώνη, έκτασης 112.250 στρεμμάτων, απλώνεται στα βόρεια του πυρήνα και περιλαμβάνει τη χαράδρα του ποταμού Αώου, τα χωριά Μικρό και Μεγάλο Πάπιγκο και οριοθετείται από τις κορυφές Τσούκα (1.756 μ.), Γκαμήλα (2.490 μ.), Αστράκα (2.436 μ.) και τις περιοχές Κόνιτσα, Βραδέτο, Βίτσα και Κλειδωνιά. Το τοπίο του

εθνικού δρυμού είναι μοναδικής ομορφιάς: το φαράγγι του Βίκου, η χαράδρα του Αώου, ο ποταμός Βοϊδομάτης και οι κορυφές της Τύμφης, τα παρθένα δάση και η άφθονη βλάστηση καθιστούν τον εθνικό αυτό δρυμό τον μεγαλοπρεπέστερο της χώρας μας.

Ιδιαίτερα πλούσια είναι η βλάστηση του δρυμού, καταμετρούνται 50 περίπου είδη δασικών δέντρων (μαυρόπευκα, μακεδονικά έλατα, κρانيές, φλαμουριές, δρύες, σφενδάμια, οξιές, ρόμπολα κ.ά.). Στις παραποτάμιες περιοχές φυτρώνουν πλατάνια, ιτιές, σκλήθρα, ενώ στις περιοχές με μεγάλο υψόμετρο νανώδη φυτά, που αντέχουν στα χιόνια. Η χλωρίδα αποτελείται από πλήθος σπάνιων και ενδημικών φυτών, όπως πικροκαστανιά, *Centaurea Awlowskii*, *Silene Ntonsa*, *Onosma Epiroticum*, *Lilium Chalcedonicum*, *Valeriana Epirotica*, *Lilium Candidum*, *Campanula Hawkinsiana* κ.λ.π.

Στον εθνικό δρυμό του Βίκου ζουν λιγιστές αρκούδες, λύγκες, αγριογούρουνα, λύκοι, ζαρκάδια, αγριόγιδα και αγριόγατοι. στους ποταμούς ζουν 7 διαφορετικά είδη ψαριών (πέστροφες, τσιρόνια, μπριάνες κ.ά.), το θηλαστικό βίδρα, 19 είδη αμφίβιων και ερπετών, προνύμφες και έντομα του νερού. Στην ορνιθοπανίδα της περιοχής ανήκουν 110 περίπου είδη πουλιών, όπως σταυραετοί, χρυσογέρακες, χρυσαετοί, πετρίτσες, φιδαιετοί, νεροκότσυφες, μαυροτσικλιτάρες, παπαδίτσες, κ.λ.π. (βλ παράρτημα, πίνακας 9)

Τα Ζαγοροχώρια παρουσιάζουν μεγάλη τουριστική ανάπτυξη την τελευταία δεκαετία και προσφέρουν δυνατότητα παραμονής καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

1.10 Εθνικός δρυμός Σουνίου

Βρίσκεται στο νότιο άκρο της Αττικής, 50 χλμ. από την Αθήνα, βόρεια του ακρωτηρίου. Ο πυρήνας είναι μόνο 5.250 στρέμματα, ενώ η περιφερειακή ζώνη 42.500 στρέμματα και περιλαμβάνει τα χωριά Άγιος Κωνσταντίνος και Λεγρενά. Ο δρυμός αυτός παρουσιάζει κυρίως γεωλογικό και ιστορικό ενδιαφέρον λόγω των μεταλλείων που σώζονται από την ιστορική εποχή και των οικισμών της παλαιολιθικής και της νεολιθικής περιόδου, που ανακαλύφθηκαν στο σπήλαιο "Κίτσος", 2 χλμ. από τον Άγιο Κωνσταντίνο, μαζί με απολιθώματα πολλών φυτών. Στην περιοχή του Σουνίου έχουν καταμετρηθεί 100 διαφορετικά είδη ορυκτών. Η χλωρίδα της περιοχής δεν παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. τη βασική βλάστηση αποτελούν διάφορα είδη θάμνων (μεσογειακή μακία), πευκοδάση του είδους *Pinus Halapensis*, φρύγανα, πουρνάρια, ρείκια και λίγα κυπαρίσσια. Η χλωρίδα περιλαμβάνει, επίσης, μερικά ενδημικά φυτά της περιοχής (κενταύρια η

λαυρεωτική, κενταύρια η απτική), ενδημικά της Ελλάδας (κενταύρια ο ραφανίσκος, δίανθος ο πριονόφυλλος, ονοβρυχίς η εβενοειδής) και διάφορα άλλα είδη, λ.χ. κυκλάμινα, ανεμώνες και παπαρούνες.

Η πανίδα στον εθνικό δρυμό είναι πολύ περιορισμένη λόγω της τουριστικής και οικιστικής εκμετάλλευσης της γύρω από το δρυμό περιοχής. υπάρχουν μόνο λαγοί, κουνάβια, αλεπούδες, σαύρες και φίδια. Η ορνιθοπανίδα περιλαμβάνει γεράκια, τσαλαπετεινούς, κουκουβάγιες και πολλά μικρά πουλιά. (βλ παράρτημα, πίνακας 11)

1.11 Εθνικός δρυμός Πίνδου (Βάλια Κάλντα)

Η οροσειρά της Βόρειας Πίνδου βρίσκεται στη βορειοδυτική γωνιά της Ελλάδας, ανήκει στο νομό Γρεβενών και περιλαμβάνει τα ορεινά συγκροτήματα του Σμόλικα (2637μ.), του Γράμμου (2520μ.), της Τύμφης (2497μ.), του Λύγκου (2177μ.), της Βασιλίτσας (2249 μ.), καθώς επίσης και πολλά άλλα μικρότερα βουνά όπως η Τσούκα Ρόσσα, το Φλάμπουρο, το Μιτσικέλι, το Ταμπούρι, ο Ζυγός και το Βόιο.

Από τη Βόρεια Πίνδο πηγάζει ο ποταμός Αώος ο οποίος και τη διασχίζει μαζί με τους παραποτάμους του, τον Βοΐδομάτη και τον Σαραντάπορο. Επίσης από τη Β. Πίνδο πηγάζει ο Αλιάκμονας και οι παραπόταμοί του, Βενέτικος και Παρμόριτσα, καθώς επίσης και ο Μετσοβίτικος με τους παραποτάμους του Βάρδα και Ζαγορίτικο.

Η βλάστηση της Βόρειας Πίνδου είναι πλουσιότατη. Στα χαμηλότερα υψόμετρα συναντώνται μεσογειακά είδη θάμνων και δέντρων όπως η αριά, η κουμαριά και το πουρνάρι. Ψηλότερα, δάση με βελανιδιές. Πιο πάνω, δάση με οξιές και κωνοφόρα (μαυρόπευκα και έλατα). Κοντά στις κορυφές, δάση με ρόμπολα και εκτεταμένα υποαλπικά λιβάδια.

Η Βάλια Κάλντα αποτελεί έναν ιδιαίτερα σημαντικό βιότοπο της αρκούδας. Άλλα ζώα που συναντώνται στον εθνικό δρυμό είναι ο λύκος, το αγριογούρουνο, το ζαρκάδι, ο ασβός και ο σκίουρος. Επίσης, υπάρχουν πολλά είδη βατράχων (φρύνοι, πρασινοφρύνοι), ο αλπικός τρίτωνας, η βομβίνη, η σαλαμάνδρα, το νερόφιδο, η οχιά, η σαΐτα, η χερσοχελώνα, η τρανόσαυρα και η

πρασινόσαυρα. Ιδιαίτερα πλούσια είναι η орνιθοπανίδα. έχουν καταμετρηθεί 78 είδη πουλιών, από τα οποία πολλά είναι σπάνια αρπακτικά (φιδαετός, χρυσαετός, βασιλαετός, χρυσογέρακας, όρνιο, ξεφτέρι), 8 είδη δρυκολαπτών (νανοτσικλιτάρα, παρδαλοτσικλιτάρα, βαλκανοτσικλιτάρα, πρασινοτσικλιτάρα κ.λπ.), σταυρομύτες, φλώροι, παπαδίτσες κ.ά.

Στα χαμηλότερα υψόμετρα, στις πλαγιές των βουνών και στις κοιλάδες της Βόρειας Πίνδου, βρίσκεται απλωμένο ένα εκτεταμένο δίκτυο ορεινών οικισμών που περιλαμβάνει περισσότερα από εκατό χωριά και δύο κωμοπόλεις. Οι έξι κύριες ενότητες στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι οικισμοί της Β. Πίνδου είναι μοιρασμένοι σε τέσσερις Νομούς: στο Νομό Ιωαννίνων βρίσκεται το Ζαγόρι, η Κόνιτσα και τα χωριά της καθώς επίσης το Μέτσοβο με τα γύρω χωριά, στους Νομούς Γρεβενών και Κοζάνης βρίσκονται τα χωριά του Βοίου, στο Νομό Γρεβενών τα Κουπατσαραίικα χωριά και τέλος στο Νομό Καστοριάς τα χωριά των βορειοανατολικών πλαγιών του Γράμμου. Μια επιπλέον ενότητα συγκροτούν τα Βλαχοχώρια της Βόρειας Πίνδου, χτισμένα ως επί το πλείστον σε μεγάλα υψόμετρα σε όλα τα μεγάλα βουνά της Βόρειας Πίνδου. Τέλος οι Σαρακατσάνοι, ως νομάδες κτηνοτρόφοι που είναι, εγκαθίστανται με τα κοπάδια τους κάθε καλοκαίρι σε αρκετά από τα λιβάδια και τα υποαλπικά οροπέδια της Βόρειας Πίνδου.

Οι κάτοικοι όλων των παραπάνω οικιστικών ενοτήτων της Βόρειας Πίνδου ανέπτυξαν μέσω των αιώνων τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους βασισμένοι στον παραδοσιακό τρόπο ζωής τους και στην αλληλεπίδραση με τους γείτονές τους. Η ποικιλία των κλιματικών συνθηκών, του γεωμορφολογικού ανάγλυφου και της εδαφικής σύστασης της περιοχής σε συνδυασμό με την μακράιωνη επίδραση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων συνέβαλαν στη δημιουργία μιας εξαιρετικά πλούσιας βιοποικιλότητας.

Τα πιο πολύτιμα οικολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής, είναι η απaráμιλλη φυσική ομορφιά του τοπίου (απότομα βουνά και φαράγγια, κοιλάδες, ποικιλία ανάγλυφου, εκτεταμένα δάση και ποικιλία υδατικών συστημάτων), ο γεωλογικός πλούτος (βάραθρα, βραχοπλαγιές κ.α.), και βέβαια η παρουσία μιας μοναδικής ποικιλίας οικοτόπων, περισσότερων από 1750 είδη φυτών, και σχεδόν 300 ειδών σπονδυλοζώων –ανάμεσά τους πολλά σπάνια και προστατευόμενα. Αξιοσημείωτο είναι και το μεγάλο πολιτισμικό και αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον του ανθρωπογενούς

περιβάλλοντος με τους διάσπαρτους στο χώρο οικισμούς και τις υπόλοιπες ανθρώπινες κατασκευές: γεφύρια, λιθόστρωτοι δρόμοι, βρύσες, υδροκίνητες εγκαταστάσεις, μεταβυζαντινές εκκλησίες και μοναστήρια. Σημαντικό στοιχείο είναι επίσης και η διατήρηση παραγωγικών δραστηριοτήτων, όπως η κτηνοτροφία, που διεξάγονται ακόμα με παραδοσιακές μεθόδους.

Όμως και αυτός ο πανέμορφος και τεράστιας οικολογικής αξίας τόπος αντιμετωπίζει σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα. Τα κυριότερα από αυτά είναι: η μείωση της ποικιλότητας των βιοτόπων, η μείωση της έκτασης πολύτιμων ώριμων δασών, η αύξηση της έκτασης και της έντασης της λαθροθηρίας, της λαθραλιείας, της λαθροσυλλογής ζωντανών οργανισμών και ενόχλησης της άγριας πανίδας, η αύξηση της έντασης των δραστηριοτήτων αισθητικής υποβάθμισης του τοπίου, η εξαφάνιση ορισμένων ειδών ζώων και δραματική μείωση των πληθυσμών άλλων ειδών, η δέσμευση των νερών πηγών, ρεμάτων και ποταμών με φράγματα και εκτροπές. (βλ παράρτημα, πίνακας 8)

Όλα τα παραπάνω περιβαλλοντικά προβλήματα εντείνονται από το γεγονός πως μέχρι σήμερα απουσιάζει ένας αποτελεσματικός μηχανισμός ορθής διαχείρισης και προστασίας του φυσικού πλούτου της Βόρειας Πίνδου. Παράλληλα, μαζί με τη συνεχή μείωση του πληθυσμού, χάνεται η πλούσια παράδοση συνύπαρξης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον.

1.11.1 Η δράση του WWF Ελλάς στη Βόρεια Πίνδο

Η μεγάλη οικολογική αξία της Βόρειας Πίνδου και η άμεση ανάγκη για προστασία της δε θα μπορούσε να αφήσει ασυγκίνητο το WWF Ελλάς. Κινητήρια δύναμη για προώθηση ολοκληρωμένης δράσης προστασίας και αειφόρου ανάπτυξης στην περιοχή αποτέλεσε η πρόσκληση της Κοινότητας του Παπίγκου, μιας ορεινής περιοχής του Ζαγορίου, για συνεργασία. Σε πρώτη φάση δημιουργήθηκε το Κέντρο Ενημέρωσης Παπίγκου «για τη φύση και τον πολιτισμό στο Ζαγόρι» που από το 2001

αποτελεί τη βάση για τη δράση της οργάνωσης στη Βόρεια Πίνδο.

Το όραμα του WWF Ελλάς για τη Βόρεια Πίνδο είναι η διαφύλαξη και η προστασία των μοναδικών οικολογικών αξιών του τόπου, μέσα από την ενεργή

συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας. Κύριο μέλημα του WWF Ελλάς είναι η ενδυνάμωση και υποστήριξη της τοπικής κοινωνίας, για να έχει συνέχεια η μακράιωνη αρμονική συμβίωση του ανθρώπου με τη φύση. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τη δημιουργία συνεργασιών με τοπικούς και κρατικούς φορείς, τους κατοίκους, τα πανεπιστήμια και άλλες οργανώσεις και ομάδες με σκοπό τη συναίνεση και την ανάληψη δράσης προς την κατεύθυνση της προστασίας και ορθής διαχείρισης της Βόρειας Πίνδου. Γιατί, τα προβλήματα μπορούν να αντιμετωπισθούν μόνο μέσα από την ευαισθητοποίηση και τη συμμετοχή όλων.

Το WWF Ελλάς αγωνίζεται καθημερινά για να διατηρηθεί ζωντανή η Βόρεια Πίνδος και να προστατευθεί ο σπάνιος οικολογικός της πλούτος.

Στα πλαίσια της προσπάθειας για την υλοποίηση του «οράματος» διαμόρφωσαν την στρατηγική τους σύμφωνα με την οποία αναπτύσσουν τις εξής δράσεις και πρωτοβουλίες:

- Λειτουργία του «Κέντρου Ενημέρωσης για την Φύση και τον Πολιτισμό στο Ζαγόρι», σε στενή συνεργασία με την Κοινότητα Παπίγκου
- Ερευνητικές δράσεις για τη διαχείριση και προστασία σημαντικών οικολογικών αξιών
- Ερευνητική συνεργασία με άλλα ιδρύματα και οργανισμούς (π.χ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων)
- Δράσεις νεανικού εθελοντισμού για το περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά
- Στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών για την οικολογικά συμβατή ανάπτυξη της περιοχής
- Ενημέρωση και κατάρτιση σε ζητήματα διαχείρισης φυσικού περιβάλλοντος

2. Υγρότοποι

319 υγρότοποι είναι διάσπαρτοι σε 46 νησιά του Αιγαίου (εκτός της Κρήτης), καταλαμβάνοντας μια συνολική έκταση περίπου 40 km². Μικροί, απομονωμένοι και από τη φύση τους ευάλωτοι, οι υγρότοποι είναι σήμερα τα περισσότερο απειλούμενα οικοσυστήματα στα νησιά του Αιγαίου.

Οι περισσότεροι υγρότοποι του Αιγαίου έχουν έκταση 1-30 στρέμματα, αλλά μερικοί, ιδιαίτερα στα μεγαλύτερα νησιά όπως η Λέσβος και η Λήμνος, φτάνουν ή και

ξεπερνούν τα 5.000 στρέμματα. Ανάμεσά τους υπάρχουν μικρές εκβολές εποχιακών χειμάρρων, βάλτο! εκβολών, παράκτια έλη, αλμυρόβαλτοι, λίμνες, αλυκές, πηγές και ρέματα, ενώ υπάρχει πλέον και ένας σημαντικός αριθμός τεχνητών υγροτόπων (φραγμολίμνες και εξωποτάμιας λιμνοδεξαμενές) .

Η σημασία των υγροτόπων του Αιγαίου είναι πολλαπλή καθώς αποτελούν ενδιαιτήματα ενός μεγάλου αριθμού ειδών φυτών και ζώων (μερικά από τα οποία είναι σπάνια ή ενδημικά), συνιστούν σπάνιους και ιδιαίτερα πολύτιμους τύπους οικοτόπων στο ημίξηρο νησιωτικό περιβάλλον, αποτελούν πολύτιμους σταθμούς ξεκούρασης, καταφυγίου και διατροφής εκατομμυρίων μεταναστευτικών πουλιών και έχουν σημαντικό ρόλο στην υδρολογική ισορροπία των νησιών.

Η αξία τους για τις νησιωτικές κοινωνίες είναι πολύ μεγάλη καθώς είναι απαραίτητοι για την αρδευτική και υδρευτική επάρκεια και αυτονομία, ενώ παράλληλα αυξάνουν την ποικιλία και την ομορφιά των τοπίων και τονίζουν τη γραφικότητά τους στηρίζοντας με τον τρόπο τους τον τουρισμό, τη σύγχρονη βασική οικονομική δραστηριότητα των νησιωτών.

Λειτουργίες των υγροτόπων

- Εμπλουτισμός των υπόγειων νερών

Εφόσον το έδαφος το επιτρέπει, τα συγκεντρωμένα νερά σε έναν υγρότοπο σιγά-σιγά διεισδύουν στο υπέδαφος και εμπλουτίζουν τους υπόγειους υδροφόρους ορίζοντες. Το πόσο σημαντική είναι αυτή η λειτουργία έχει φανεί από τις αποξηράνσεις της λίμνης Κάρλας και των Τεναγών των Φιλιππών που φτώχυναν δραματικά τους υπόγειους υδροφορείς.

- Τροποποίηση πλημμυρικών φαινομένων - Παγίδευση ιζημάτων

Οι υγρότοποι λειτουργούν σαν αποθήκες νερού και μπορούν να μειώνουν έτσι την ένταση των πλημμυρικών φαινομένων λόγω κατακράτησης μέρους του νερού των πλημμυρών, μείωσης της ροής του από την υπάρχουσα βλάστηση και διοχέτευσής του προς τους υπόγειους υδροφόρους ορίζοντες. Υλικά σωματίδια που παρασύρονται από τα νερά της βροχής εναποτίθενται στους πυθμένες των υγροτόπων σαν ιλύς.

- Απορρόφηση Διοξειδίου του Άνθρακα

Γενικά τα υδάτινα συστήματα και κατά συνέπεια και οι υγρότοποι είναι οι σπουδαιότεροι ρυθμιστές της περιεκτικότητας της ατμόσφαιρας σε διοξείδιο του άνθρακα. Μέρος αυτού δεσμεύεται από τους υδρόβιους αυτότροφους οργανισμούς και από τα ιζήματα.

- Αποθήκευση και ελευθέρωση θερμότητας

Πάλι, όπως όλα τα υδάτινα συστήματα, έτσι και οι υγρότοποι, λόγω των θερμικών ιδιοτήτων του νερού, αποτελούν σημαντικούς ρυθμιστές της θερμοκρασίας των παράκτιων περιοχών, διατηρώντας τις ημερήσιες και εποχιακές διακυμάνσεις της θερμοκρασίας σε ήπια επίπεδα.

Αν και δεν έχουν γίνει οι απαιτούμενες πολυετείς έρευνες προς αυτή την κατεύθυνση, υπάρχουν μαρτυρίες των κατοίκων από περιοχές που αποξηράνθηκαν οι υγρότοποι. Σύμφωνα λοιπόν με αυτές, μετά τις αποξηράνσεις, οι χειμώνες έγιναν ψυχρότεροι και τα καλοκαίρια θερμότερα με δυσμενείς επιπτώσεις στις καλλιέργειες.

- Δέσμευση ηλιακής ακτινοβολίας και στήριξη τροφικών αλυσίδων.

Οι διάφοροι αυτότροφοι οργανισμοί (κυρίως υδρόβια φυτά και φυτοπλαγκτόν) δεσμεύουν διοξείδιο του άνθρακα, ηλιακή ακτινοβολία και θρεπτικά στοιχεία και τα αποδίδουν ως οργανική ουσία (βιομάζα, βλάστηση, όσον αφορά τα φυτά). Αυτή χρησιμοποιείται ποικιλοτρόπως (τροφή, καταφύγιο, φωλεοποίηση, κλπ) από τους ετερότροφους οργανισμούς. Κατά συνέπεια, οι υγρότοποι αποτελούν πόλους έλξης μεγάλου αριθμού ειδών της πανίδας. Άλλα είδη μένουν μόνιμα σε αυτούς, άλλα τους επισκέπτονται για να βρουν τροφή, άλλα τους χρησιμοποιούν σαν τόπους ανάπαυσης κατά τα μεταναστευτικά τους ταξίδια, ή χώρους φωλεοποίησης και αναπαραγωγής. Ανάλογα με το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά τους, οι υγρότοποι στηρίζουν μακριές τροφικές αλυσίδες που αποτελούν πολύπλοκα τροφικά πλέγματα. Οι υγρότοποι και, γενικά, τα αβαθή νερά θεωρούνται ως μερικά από τα παραγωγικότερα σε βιομάζα οικοσυστήματα του πλανήτη, λόγω της συνεχούς εισροής θρεπτικών υλικών σε αυτούς.

2.1 Λίμνη Κερκίνη

Η Κερκίνη, που βρίσκεται στα ΒΔ του νομού του νομού Σερρών, στη σημερινή της μορφή, είναι μια τεχνητή λίμνη που δημιουργήθηκε το 1932 με την κατασκευή του φράγματος στο Στρυμόνα,

συντέλεσε στην καταπολέμηση της ελονοσίας, έδωσε ζωή στα χωράφια του κάμπου και βοήθησε στην οικονομία του νομού.

Στην περιοχή όμως προϋπήρχε υγρότοπος και έτσι η λίμνη συνεχίζει να φιλοξενεί σημαντικό πλήθος και αριθμό ειδών ενώ παραμένει σημαντικός μεταναστευτικός σταθμών πολλών σπάνιων πουλιών. Είναι μάλιστα μια από τις ελάχιστες περιοχές της Ελλάδας όπου εκτρέφονται ακόμη νεροβούβαλοι.

Η Κερκίνη είναι ένας από τους 11 υγρότοπους διεθνούς σημασίας της χώρας μας (υγρότοπος Ραμσάρ) ενώ έχει ενταχθεί και στο Δίκτυο Φύση 2000, καθώς φιλοξενεί είδη και οικοτόπους Κοινοτικής Σημασίας, βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Το μέγιστο βάθος της είναι 10μ. Αλλά το μεγαλύτερο τμήμα της έχει βάθος 1-3μ.

Στη θέση που βρίσκεται σήμερα η λίμνη υπήρχαν ελώδης εκτάσεις με πλούσια βλάστηση. Η σχέση του ανθρώπου με την λίμνη είναι ζωτική αλλά και αντιφατική. Ο κυριότερος λόγος που διασώθηκε αυτή η παραδεισένια ομορφιά είναι το ήπιο κλίμα της Ελλάδας. Σήμερα η λίμνη της Κερκίνη δεν είναι τόσο αξιοποιημένη από το κράτος (π.χ. για τουριστικούς σκοπούς).

Το σπουδαίο σ' αυτή τη λίμνη είναι ότι αν και τεχνητή, έδεσε τόσο πολύ με το περιβάλλον που, σε συνδυασμό με τα όρη Μπέλες και Κρούσια, δημιουργήθηκαν φυσικοί βιότοποι με μεγάλο αριθμό ζώων, πουλιών, φυτών, ψαριών. Μια μεγάλη επιφάνεια της καλύπτεται από νούφαρα. Αγέλες από βουβάλια (περίπου 500), από τα ελάχιστα που απέμειναν στην Ελλάδα, προστατεύονται από τους χωρικούς των γύρω χωριών. Εκεί θα βρούμε αμφίβια, σαλιγκάρια, ερπετά και πάρα πολλά έντομα. Στη χλωρίδα περιλαμβάνεται και τεράστιος αριθμός φυτών. Όλα αυτά παίζουν σημαντικό ρόλο στις τροφικές αλυσίδες. Είναι ο σπουδαιότερος τόπος που διαχειμάζει ο Αργυροπελεκάνος. Στην πτηνοπανίδα τα πιο σημαντικά είδη είναι ο ροδοπελεκάνος και αργυροπελεκάνος, ο κορμοράνος, η λαγκόνα, σταχτοσιχιάς, ο αργυροσικνιάς και λευκοσικνιάς, η χουλιαρομούτα κ.α. Είδη της ιχθυοπανίδας είναι το γριβάδι, η σαρδέλα, το χέλι, ο γουλιανός, η πέρκα, το ασπρόψαρο, το τσιρόνι και πολλά άλλα. Στη γύρω περιοχή ζουν πολλά αρπακτικά πουλιά. Ο βασιλεατός, ο θαλασσαϊτός, ο ψαραετός, ο χρυσαετός, ο τσίφτης κ.α. Ακόμη πολλά θηλαστικά όπως το ζαρκάδι, το τσακάλι, ο

λύκος, ο σκαντζόχοιρος, η νυφίτσα, η αγριόγατα, ο λαγός, το αγριογούρουνο, η αλεπού και άλλα.

Το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η περιοχή είναι η απότομη άνοδος των νερών κάθε άνοιξη που κλείνει το φράγμα. Αυτό δημιουργεί μια σειρά από δυσκολίες για παράδειγμα στο παραποτάμιο δάσος που πνίγεται από το νερό και ξηραίνονται τα φυτά. Επίσης τα εντυπωσιακά νούφαρα στα βορειοδυτικά της λίμνης μέσα σε 10 χρόνια περιορίστηκαν στο ένα δέκατο της αρχικής τους έκτασης.

2.1.1 Κυριότερες λειτουργίες που βοηθάει η λίμνη στην ζωή είναι:

- Εμπλουτισμός υπογείων υδροφόρων
- Έλεγχος πλημμυρικών φαινομένων
- Παγίδευση ιζημάτων
- Απορρόφηση διοξειδίου του άνθρακα
- Ρύθμιση μικροκλίματος
- Δέσμευση ηλιακής ενέργειας
- Στήριξη τροφικών αλυσίδων

2.1.2 Σημαντικότερες αξίες για των άνθρωπο:

- Βιολογική – οικολογική
- Υδρευτική – αρδευτική
- Αντιπλημμυρική
- Αλιευτική
- Γεωργοκτηνοτροφική
- Θηρευτική
- Αναψυχής
- Πολιτιστική – οικότουριστική
- Επιστημονική – εκπαιδευτική

2.1.3 Απειλές για την λίμνη:

- Η έλλειψη πλήρους νομικής κατοχύρωσης
- Οι αδικαιολόγητες αποξηράνσεις ή παρόμοιας μορφής επεμβάσεις , καθώς και η διατάραξη της υδρολογικής ισορροπίας, λόγω υπεράντλησης των νερών για άρδευση

- Η αυθαίρετη δόμηση , η χωρίς προηγούμενο σχεδιασμό επέκταση οικισμών κ.α. και η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη “τουριστικών” εγκαταστάσεων ή δραστηριοτήτων
- Η υπερβόσκηση αιγοπροβάτων ή βοοειδών, η υπεραλίευση καθώς και το ανέλεγκτο ή το παράνομο κυνήγι
- Η ρύπανση από λύματα, από στερεά απόβλητα καθώς και από αγροχημικά ή από λιπάσματα
- Το μπάζωμα, οι ανέλεγκτες αμμοληψίες, οι εκχερσώσεις υγροτοπικής βλάστησης ,οι παράνομες υλοτομίες υδροχαρών δασών κ.α.
- Η χωρίς συνολικό σχεδιασμό και συχνά χωρίς ολοκληρωμένο ΜΠΕ υλοποίηση μεγάλων ή μικρών έργων

Μέχρι σήμερα η παρακολούθησή του υγρότοπου γινόταν περιστασιακά και από διάφορους φορείς. Το πρόγραμμα λοιπόν που εκπονήθηκε περιλαμβάνει καταγραφή των πιο σημαντικών χαρακτηριστικών του, μεθοδολογία παρακολούθησης, και πρωτόκολλα εκτέλεσης. Ένα μέρος του μάλιστα μπήκε σε λειτουργία για εννέα μήνες ώστε να γίνουν οι κατάλληλες προσαρμογές. Το WWF Ελλάς σε συνεργασία με το Κέντρο Πληροφόρησης Υγρότοπου Κερκίνης και τη χρηματοδότηση του Ιδρύματος Diageo και της εκστρατείας του Water of Life ολοκλήρωσε ένα πρόγραμμα παρακολούθησης της περιοχής με στόχο την καταγραφή των πιο σημαντικών χαρακτηριστικών του υγρότοπου και τη δημιουργία μίας βάσης δεδομένων όπου εκτός από τα δεδομένα του προγράμματος παρακολούθησης συγκεντρώθηκαν και οι διάσπαρτες πληροφορίες που υπήρχαν κατά καιρούς από διάφορες έρευνες. Δημιουργήθηκε ένα εξαιρετικά πολύτιμο εργαλείο για τη δουλειά του Φορέα Διαχείρισης που έχει αναλάβει την εκτέλεση του προγράμματος στην περιοχή, ενώ δόθηκε ιδιαίτερη ώθηση στον τομέα του οικοτουρισμού.

2.2 Θαλάσσιο πάρκο Ζακύνθου

Οι παραλίες της Ζακύνθου είναι ο σημαντικότερος βιότοπος για τις θαλάσσιες χελώνες καρέτα στη Μεσόγειο. Τα τελευταία τριάντα χρόνια όμως, η υπερβολική και ανεξέλεγκτη ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού στο νησί, η εντατική δόμηση και οι ολόήμερες ανθρώπινες δραστηριότητες αλλοίωσαν πολλές από τις παραλίες αυτές και τις εκτάσεις που τις περιβάλλουν.

Ως αποτέλεσμα πολύχρονων πιέσεων από περιβαλλοντικές οργανώσεις και

από την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι παραλίες της Ζακύνθου προστατεύονται νομικά από το 1999 (Φ.Ε.Κ. 906Δ/22-12-99). Με αυτό το Προεδρικό Διάταγμα ιδρύθηκε το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου (ΕΘΠΖ), ενώ τρία χρόνια αργότερα ιδρύθηκε ο πρώτος Φορέας Διαχείρισης προστατευόμενης περιοχής στην Ελλάδα.

Το θαλάσσιο πάρκο της Ζακύνθου βρίσκεται κατά μήκος της νότιας ακτής; αγκαλιάζοντας την θαλάσσια περιοχή που εκτείνεται από το Ακρωτήριο Μαραθία μέχρι την παραλία του Γέρακα, περιλαμβάνει τόσο τις περιοχές προς το εσωτερικό του νησιού στις παραλίες Λίμνη Κερί, Λαγανάς και Καλαμάκι, όσο και τις Στροφάδες που είναι δύο νησίδες σε απόσταση πενήντα ναυτικών μιλίων νότια της Ζακύνθου. Όλη η προστατευόμενη ζώνη παρουσιάζει βασικά χαρακτηριστικά του οικοσυστήματος της Μεσογείου, με αμμουδιές, βράχια που ξεπηδούν από αμμόλοφους, ενώ στις κοντινές στεριές υπάρχουν πυκνά πευκοδάση, εύφορες αγροτικές περιοχές και εκτάσεις καλυμμένες από αυτοφυή Μεσογειακή βλάστηση.

Αν και ο Φορέας Διαχείρισης ποτέ δεν έτυχε της απαιτούμενης στήριξης από την Πολιτεία, κατάφερε ωστόσο να θέσει τις προϋποθέσεις για να οργανωθεί η προστατευόμενη περιοχή και να προφυλαχθεί από περαιτέρω παράνομες δραστηριότητες. Αυτές οι πρωτοβουλίες δυστυχώς δεν οφείλονται στην περιβαλλοντική ευαισθησία του ελληνικού κράτους, αλλά στην τότε διαφαινόμενη καταδίκη της Ελλάδας από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για παραβίαση κοινοτικής νομοθεσίας λόγω της ελλιπούς προστασίας του βιοτόπου της θαλάσσιας χελώνας. Τελικά η Ελλάδα καταδικάστηκε το 2001, και τώρα εκκρεμεί δεύτερη καταδίκη, καθώς το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου εξακολουθεί να πλήττεται από σωρεία παράνομων ενεργειών που υποβαθμίζουν τις σπάνιες οικολογικές του αξίες.

Η παραλία στα Σεκάνια είναι η σπουδαιότερη παραλία ωτοκίας στη Μεσόγειο μια και συγκεντρώνει κάθε χρονιά 500-1000 φωλιές, δηλαδή πάνω από το 50% του συνόλου της Ζακύνθου, και μια από τις ψηλότερες πυκνότητες φωλιών στον κόσμο για το είδος.

Το 1992, όταν η σωτηρία της χελώνας ήταν ακόμη πολύ αβέβαιη, το WWF Ελλάς για να αποτρέψει την υποβάθμιση της παραλίας των Σεκανίων, αγόρασε από τους ιδιοκτήτες σχεδόν ολόκληρη (το 90% περίπου) την έκταση που περιβάλλει την

παραλία, καθώς η ίδια η παραλία δεν μπορεί σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία να ανήκει σε ιδιώτες. Σκοπός της αγοράς ήταν αφενός η αποτροπή της τουριστικής της εκμετάλλευσης και αφετέρου η κατά το δυνατό καλύτερη διαχείρισή της, ώστε να προστατευθεί η παραλία ωτοκίας των χελωνών. Τα 600 εκατομμύρια δραχμές που δαπανήθηκαν για την αγορά της γης, προήλθαν κυρίως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και από συνεισφορές ιδιωτών κατά τη διάρκεια τριετούς πανευρωπαϊκής εκστρατείας του WWF Ελλάς.

Τα Σεκάνια αποτελούν Ζώνη Α1 (απόλυτης προστασίας) του ΕΘΠΖ και έχουν ενταχθεί στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, στα Σεκάνια απαγορεύεται η πρόσβαση και οποιαδήποτε ανθρώπινη δραστηριότητα καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Επιτρέπεται μόνο η επιστημονική έρευνα, με άδεια από το ΥΠΕΧΩΔΕ και τον Φορέα Διαχείρισης του ΕΘΠΖ.

Το WWF Ελλάς από το 1994 και μετά συνέταξε και εφαρμόζει ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης και προστασίας των Σεκάνιων με στόχο τον έλεγχο της διάβρωσης του εδάφους για αποφυγή κάλυψης της παραλίας με χώματα και λάσπες από τις απότομες πλαγιές, αλλά και την προστασία της περιοχής από πυρκαγιές. Τον Οκτώβριο του 2001 η δασική κάλυψη της περιοχής καταστράφηκε ολοσχερώς από πυρκαγιά που, σύμφωνα με το πόρισμα της πυροσβεστικής, οφείλεται σε εμπρησμό. Το WWF Ελλάς κινητοποίησε άμεσα τα μέλη και τους εθελοντές της οργάνωσης και κατάφερε πριν τις χειμωνιάτικες βροχές να ολοκληρώσει μικρά, αλλά αποτελεσματικά έργα ελέγχου της διάβρωσης των πλαγιών και εκτεταμένη φύτευση τοπικών ειδών θάμνων. Επιπλέον, τοποθετήθηκαν μεγάλες υδατοδεξαμενές για τον άμεσο ανεφοδιασμό των πυροσβεστικών οχημάτων σε περίπτωση νέας πυρκαγιάς. Από τότε, πάντα με τη συνεισφορά των εθελοντών, το WWF Ελλάς συντηρεί αυτά τα έργα προστασίας της περιοχής, με αποτέλεσμα να έχει αποτραπεί η καταστροφή της παραλίας της θαλάσσιας χελώνας.

Με την αγορά της έκτασης που περιβάλλει τα Σεκάνια, το WWF Ελλάς όχι μόνο δεν έκτισε τίποτα στην περιοχή, αλλά κατάφερε να τη χαρακτηρίσει δασική (προηγουμένως ήταν αγροτική) και να την «αγριέψει», δηλαδή να εμπλουτίσει τη βλάστηση και να δυσχεράνει την πρόσβαση επισκεπτών. Ακόμα και η ερευνητική ομάδα της οργάνωσης πρέπει να διανύσει περίπου μισής ώρας κακοτράχαλο δρόμο μέχρι να φτάσει στην παραλία, καθώς η πρόσβαση αυτοκινήτου ή μοτοσικλέτας είναι αδύνατη.

Τα πιο σημαντικά είδη ζώων που γίνεται προσπάθεια να διασωθούν είναι οι θαλάσσιες χελώνες *Caretta-Caretta* και οι Μεσογειακές φώκιες *Monachus-Monachus*. Ενώ οι χελώνες βρίσκονται σε όλες τις περιοχές του πάρκου και διαλέγουν τις νότιες αμμουδιές της Ζακύνθου για την αναπαραγωγή τους, οι φώκιες συνήθως συναντώνται στον κόλπο του Λαγανά, αλλά για την αναπαραγωγή τους προτιμούν τις αναρίθμητες σπηλιές στην δυτική ακτή του νησιού. Εκτός από την θαλάσσια χελώνα και την μοναχή φώκια μέσα στο πάρκο γίνεται προσπάθεια διάσωσης και άλλων ειδών ζώων.

Στον νότιο κόλπο της Ζακύνθου και στις Στροφάδες συχνάζουν αποδημητικά πουλιά, φενικόπτερα, άγριόκυκνοι και δείγματα του γέρακα προσκηνυτή. Υπάρχουν επίσης πολλά βατράχια, χελώνες, ιγκουάνα και νερόφιδα. Στη στεριά υπάρχουν πολλά ζώα όπως ο σκατζόχοιρος και τα αγριοκούνελα, ενώ στα νερά του πάρκου μπορούν να συναντηθούν δελφίνια με "ρύγχος σαν μπουκάλι" τους είδους *Tursiops Truncatus*.

2.2.1 Τοπική υποστήριξη

Η συμμετοχή ζακυνθινών εθελοντών στον ετήσιο καθαρισμό της παραλίας, τις φυτεύσεις και τη συντήρηση των αντιδιαβρωτικών έργων είναι πολύ ουσιαστική. Ακόμα όμως πιο σημαντική ήταν η ανταπόκριση περίπου 800 τοπικών φορέων και πολιτών σε έκκληση που προώθησε το WWF Ελλάς προς τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ κ. Γιώργο Σουφλιά για άμεση στήριξη προς το ΕΘΠΖ. Εμφανώς θορυβημένοι από την πρωτοφανή υποβάθμιση των παραλίων ωτοκίας κατά το καλοκαίρι του 2004, οι 800 ζακυνθινοί αποφάσισαν να αψηφήσουν και να περιθωριοποιήσουν τους λίγους που αντιμάχονται την προστασία του βιοτόπου και να διακηρύξουν την πεποίθησή τους, πως «είναι δικαίωμα όλων των πολιτών να ζουν σε προστατευμένο φυσικό περιβάλλον, κάτι το οποίο δεν πρέπει να θεωρείται χάρη, αλλά καθήκον της πολιτείας».

2.2.2 Το WWF στηρίζει το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου

Εδώ και τουλάχιστον 15 χρόνια, το WWF υποστηρίζει πως ο κόλπος του Λαγανά στη Ζάκυνθο χρήζει άμεσης προστασίας και πως επείγει η δημιουργία και εύρυθμη λειτουργία ενός εθνικού θαλάσσιου πάρκου, κατά τις διατάξεις του Ν. 1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος». Όταν επιτέλους το 2000 δημιουργήθηκε το Εθνικό Πάρκο, το WWF Ελλάς συμμετείχε στο Διοικητικό Συμβούλιο ως μέλος. Δυστυχώς, όμως, η Πολιτεία δεν έλαβε τα κατάλληλα μέτρα, ώστε το ΕΘΠΖ να αποτελεί προτεραιότητα για την προστασία της εθνικής μας φυσικής κληρονομιάς.

Το καλοκαίρι του 2004 το ΕΘΠΖ περιήλθε σε σοβαρή κρίση, με αποτέλεσμα να ανασταλούν οι εργασίες του στην αρχή της περιόδου ωοτοκίας. Παρά τις επανειλημμένες εκκλήσεις τοπικών φορέων, περιβαλλοντικών οργανώσεων, ευαισθητοποιημένων πολιτών, παρά τις περίπου 20.000 ηλεκτρονικές επιστολές διαμαρτυρίας από υποστηρικτές του WWF ανά την Ευρώπη, το αρμόδιο υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ δεν αντέδρασε.

Μάλιστα, η διεθνής οργάνωση WWF εξέδωσε διεθνή ανακοίνωση, στηλιτεύοντας την απαράδεκτη αδιαφορία της Κυβέρνησης. Παράλληλα, το WWF Ελλάς συνέταξε αναφορά προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενημερώνοντας τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος για την τραγική κατάσταση των παραλίων και τις συνεχόμενες παραβιάσεις της εθνικής και Κοινοτικής νομοθεσίας.

2.3. Δελτα έβρου

Το βορειοανατολικό τμήμα του Δέλτα είναι γνωστό και ως κοίτη πλημμυρών και καλύπτεται από πυκνούς θαμνώνες με αρμυρίκια ή εργίνια, όπως ονομάζουν οι ντόπιοι τις ποικιλίες του φυτού *Tamarix*. Τα αρμυρίκια, που φτάνουν τα πέντε μέτρα ύψος, είναι είδος ανθεκτικό στις πλημμύρες και στην αλατότητα του εδάφους και η εξάπλωσή τους σε εκτάσεις του Δέλτα ευνοήθηκε από τις διανοίξεις των καναλιών. Το καλοκαίρι οι θαμνώνες με τα αρμυρίκια αποτελούν τόπο βοσκής των αιγοπροβάτων και των βοειδών, καθώς στη σκιά τους τα χόρτα παραμένουν πιο πράσινα σε σχέση με τις μη σκιαζόμενες περιοχές. Κατά μήκος του ποταμού σχηματίζεται πυκνό δάσος από λεύκες, ιτιές, σκλήθρα και φτελιές, γεμάτο

αναρριχητικά φυτά. Το δάσος μαζί με τα αρμυρίκια δίνουν στον επισκέπτη την εντύπωση μιας άγριας τροπικής βλάστησης, ιδιαίτερα στο τέλος της άνοιξης, οπότε η ανάπτυξη των βλαστών βρίσκεται στο απόγειό της, τα φυλλώματα είναι πυκνά και φρέσκα και η ζωή δίπλα στο ποτάμι κινείται με οργιαστικούς ρυθμούς. Το θαυμάσιο αυτό δάσος δίνει καταφύγιο στις χαλκόκοτες και στις χουλιανομούτες, που σταθμεύουν προσωρινά εδώ κατά τη μετανάστευσή τους, στους ερωδιούς, στα αρπακτικά που χρησιμοποιούν στο Δέλτα για την ανεύρεση της τροφής τους και στα λιγοστά άγρια ζώα που απέμειναν, όπως η αλεπού και το τσακάλι. Το δάσος αυτό, μοναδικό σε ολόκληρη την περιοχή του Δέλτα προστατεύει τις όχθες από τη διάβρωση.

Το Δέλτα του Έβρου αποτελεί όπως υγρότοπο διεθνούς σημασίας

προστατευόμενο από τη σύμβαση RAMSAR. Οι φυσικές ή τεχνητές περιοχές αποτελούμενες από έλη είναι μονίμως ή προσωρινώς κατακλυζόμενες με νερό, που είναι στάσιμο ή ρέον, γλυκό, υφάλμυρο ή αλμυρό. Η ευνοϊκή γεωγραφική θέση του Δέλτα σε σχέση με τους

άξονες μετανάστευσης των πουλιών και με το ήπιο κλίμα της περιοχής, καθώς και η μέχρι πριν από λίγα χρόνια απομόνωση και δυσκολία προσπέλασης συντέλεσαν στη μεγάλη βιοποικιλότητα, που σήμερα παρουσιάζει. Στην περιοχή απαντώνται όλοι οι τυπικοί σχηματισμοί και οι μονάδες βλάστησης ενός μεσογειακού Δέλτα. Έχουν καταγραφεί τόσο σ' αυτό, όσο και στη ζώνη κατά μήκος του ποταμού, περισσότερα από 350 φυτικά είδη. Η κατά τόπους βλάστηση εξαρτάται από παράγοντες, όπως η σύσταση του εδάφους, η υγρασία και η αλατότητα. Αλλά και η πανίδα της περιοχής είναι εξίσου πλούσια : έχουν βρεθεί 46 είδη ψαριών, 7 είδη αμφιβίων, 21 είδη ερπετών και περισσότερα από 40 είδη θηλαστικών. Αναμφίβολα όμως, η μεγάλη αξία του Δέλτα συνίσταται κυρίως στην πλούσια ορνιθοπανίδα του. Στην ευρύτερη περιοχή του Δέλτα, έχουν επισημανθεί 304 είδη πουλιών από τα 423 είδη, που απαντούν σε ολόκληρη την Ελλάδα.

Κατεβαίνοντας νοτιότερα, προς τη θάλασσα, το δάσος παραχωρεί τη θέση του σε πυκνούς και αδιαπέραστους καλαμιώνες μέσα από ένα λαβύρινθο από φυσικά κανάλια και υδάτινους διαδρόμους, κοντά στη λίμνη Νυμφών και τις άλλες λίμνες γλυκού νερού όπως το Τσεκούρι, Η Σκεπή, τα Σπίτια και η Γυναίκα. Οι λίμνες αυτές σχηματίστηκαν από τις περιοδικές πλημμύρες που καλύπτουν, ιδιαίτερα το χειμώνα,

το νοτιοανατολικό τμήμα του Δέλτα. Η αντίθεση ανάμεσα στο νότιο τμήμα και το βόρειο είναι χαρακτηριστική. Στα κανάλια γλυκού νερού και στις υδάτινες εκτάσεις κατά μήκος του ποταμού αναπτύσσεται ελόβια βλάστηση, η οποία, εκτός από τους καλάμιώνες, περιλαμβάνει και επιπλέοντα είδη, όπως το νεροκάστανο.

Οι λιμνοθάλασσες Μονολίμνη ή Παλούκια, Δράνα ή Λίμνη Δράκοντος και Λακκί ή Λίμνη Αυγανών βρίσκονται στο νότιο τμήμα του Δέλτα, στις εκβολές του ποταμού, και αποτελούν σημαντικά υγροτοπικά συστήματα.

Τα θαλάσσια ρεύματα εισχωρούν βαθιά στη στεριά, μεταβάλλοντας την ισορροπία μεταξύ γλυκού και αλμυρού νερού. Η μεγάλη περιεκτικότητα των νερών σε αλάτι επηρεάζει ποιοτικά τον τύπο της βλάστησης. Από τα αλόφυτα, το επονομαζόμενο *Limonium* σκεπάζει

το έδαφος, το καλοκαίρι, με μπλε λουλούδια. Καθώς ο καιρός βαδίζει προς το Φθινόπωρο, το χρώμα του μεταπίπτει βαθμιαία σε μωβ και άσπρο. Στα αλμυρά και υφάλμυρα νερά των λιμνοθάλασσων αναπτύσσεται πλούσια υδρόβια βλάστηση από τα είδη *Ruppia* και *Zostera*, που αποτελούν τροφή για τις πάπιες και τους κύκνους. Τα υδρόβια φυτά προσφέρουν μέρος του οξυγόνου που χρειάζονται οι υδρόβιοι οργανισμοί για την αναπνοή τους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αυτό που έχει σημασία να κατανοήσουμε είναι ότι, ενώ στις προστατευόμενες περιοχές είναι θεμιτή η ανθρώπινη παρουσία και είναι εφικτή η οικονομική ανάπτυξη και η κοινωνική ευημερία, αυτό που παραμένει σημείο αναφοράς και προτεραιότητα είναι πάντα η διατήρηση των υφιστάμενων φυσικών και πολιτιστικών αξιών.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εθνικοί δρυμοί μας είναι τα εξής: λαθροθηρία, λαθροϋλοτομία, λαθραία βόσκηση, ψάρεμα με δυναμίτη, πυρκαγιές, διάνοιξη δρόμων, έλλειψη συστηματικής επιτήρησης. Παρ'όλα αυτά και μόνο η ανακήρυξη μιας περιοχής σε εθνικό δρυμό συντελεί στην προστασία και αναβάθμισή της, αφού περιορίζει την ασύδοτη εκμετάλλευση.

Οι εθνικοί δρυμοί, με την κατάλληλη προστασία, διαχείριση, φύλαξη, πληροφόρηση και εκπαίδευση, θα μπορούσαν να αποτελέσουν όχι μόνο τόπους μάθησης και αναψυχής αλλά (με την ανάπτυξη του οικότουρισμού) παράγοντες που θα έδιναν ζωή και οικονομικούς πόρους στα παραμελημένα ορεινά χωριά μας.

Σύμφωνα με την ελληνική και διεθνή νομοθεσία οι εθνικοί δρυμοί περιλαμβάνουν τον πυρήνα, όπου απαγορεύεται η βοσκή, το κυνήγι, η υλοτομία, το ψάρεμα κλπ., και την περιφερειακή ζώνη, όπου επιτρέπονται ορισμένες παραδοσιακές δραστηριότητες, όπως η βοσκή και η υλοτομία. Ένα πρόβλημα με τους εθνικούς μας δρυμούς είναι ότι σε πολλούς δεν έχουν καθοριστεί περιφερειακές ζώνες. Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι οι υπάρχοντες σήμερα εθνικοί δρυμοί δεν θεωρούνται επαρκείς για την προστασία της μοναδικής ελληνικής πανίδας και χλωρίδας. Αυτό συμβαίνει για τους παρακάτω λόγους: α) δεν έχουν μεγάλη έκταση, β) είναι άνισα κατανεμημένοι στον ελληνικό χώρο.

Είναι συνεπώς ανάγκη, όχι μόνο να επεκταθούν οι πυρήνες των υπάρχόντων Εθνικών Δρυμών και να καθορισθούν σε όλους περιφερειακές ζώνες, αλλά να δημιουργηθούν νέοι Εθνικοί Δρυμοί στη Β. Ελλάδα και στην Πελοπόννησο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ & ΠΗΓΕΣ

www.panda.org/about_wwf/who_we_are/organization/presidents/index.cfm

http://en.wikipedia.org/wiki/1001_Club

http://www.panda.org/about_wwf/who_we_are/history/index.cfm

http://www.panda.org/about_wwf/what_we_do/index.cfm

<http://www.gnto.gr/pages.php?langID=1&pageID=744>

<http://members.tripod.com/tourster/forest1.htm>

http://arachova.tripod.com/ethn_drym_par_1.htm

http://arachova.tripod.com/Xartis_parnassos.gif

http://www.agrotravel.gr/agro/site/AgroTravel/t_docpage?doc=/Documents/Agrotravel/learnhow/Fokida/ethnikosdrimosparnassou

http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/dasika/drymoi/Parnassos.htm

http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/dasika/drymoi/Olympos.htm

<http://www.musesnet.gr/paralsc/PARUSIA%20OLYMP.htm>

<http://www.traveldailynews.gr>

www.tee.gr/online/afieromata/1997/1957/p46.htm

www.winforlife.gr/OrgDet.asp?PageID

www.wwf.gr/index2

www.wwf.org.uk/researcher/issues/Tourism

[En.wikipedia.org/wiki/World_Wide_Fund_for_Nature](http://en.wikipedia.org/wiki/World_Wide_Fund_for_Nature)

http://www.parnitha-np.gr/index_gr.htm

http://www.kathimerini.gr/4dcqi/w_articles_kathglobal_2_01/01/2005_1283599

http://www.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=539&Itemid=294

http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/DASIKA/Drymoi/Drymoi1.htm

<http://el.wikipedia.org> λήμμα εθνικός δρυμός

<http://www.minenv.gr>

Natura 2000

<http://www.natura.org/>

- Περιοδικό “Ζωή στη Δαδιά” αριθ. Τεύχους 2
- Περιοδικό “Ζωή στη Δαδιά” αριθ. Τεύχους 3
- WWF Ελλάς (2005) “Προστασία των αρπακτικών πουλιών του δάσους Δαδιάς – Λευκίμης - Σουφλίου”. Ενημερωτική έκδοση.

Βιβλιογραφία

- WWF Ελλάς “Μια παραλία για την Caretta Caretta”
- WWF Ελλάς “Βόρεια Πίνδος, αγώνας για τη φύση και τον άνθρωπο”

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Όνομα	Νομός	Νησί	Εκτάρια
<u>Αίνος</u>	Κεφαλονιά	Κεφαλονιά	2862
<u>Βίκος - Αώος</u>	Ιωάννινα	-	9300
<u>Λευκά Ορη (φαράγγι Σαμαριάς)</u>	Χανιά	Κρήτη	4850
<u>Οίτη</u>	Φθιώτιδα	-	3010
<u>Όλυμπος</u>	Πιερία	-	3988
<u>Παρνασσός</u>	Φωκίδα, Βοιωτία	-	3513
<u>Πάρνηθα</u>	Αττική	-	3812
<u>Σούνιο</u>	Αττική	-	2750
<u>Πίνδος</u>	Ιωάννινα	-	3534
<u>Πρέσπες</u>	Φλώρινα	-	4900

Πίνακας 1

Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης - Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
www.gnto.gr

1.Εθνικός Δρυμός Ολύμπου	
Ίδρυση	Β.Δ. 9-6-1938 (Φ.Ε.Κ. 248 Α/38)
Κανονισμός λειτουργίας	Υ.Α. 164974/2851/18-7-1985 (Φ.Ε.Κ. 467 Β/85)
Έκταση	Πυρήνας 39.880 στρέμματα (3.988 εκτάρια)
Χλωρίδα	Ρόμπολα, μαυρόπευκα, μακεδονίτικα έλατα, οξυές, δρύες, λεύκες, καστανιές, φλαμουριές, πλατάνια, κερασιές, καρυδιές, φτελιές, ιπιές, αγριομηλιές, αρκουδοπούρναρα, κουμαριές, αγριόκεδρα, κράταιγοι, γαύροι,κ.ά. Επίσης πάρα πολλά βότανα, ορχειοειδή και αγριολούλουδα.Γενικά υπάρχουν πάνω από 1.700 είδη ανωτέρων φυτών από τα οποία πολλά είναι σπάνια,ή ενδημικά (23).
Πανίδα	Αγριόγιδα, λύκοι, αγριογούρουνα, ζαρκάδια, αγριόγατοι, τσακάλια, αλεπούδες, κουνάβια, νυφίτσες, λαγοί,κ.ά. Επίσης γυπαετοί, χρυσαετοί, όρνια, γεράκια, πελαργοί, πετροπέρδικες, τσαλαπετεινοί, μπούφοι, πετροχελίδονα, αγριοπερίστερα,κ.ά. Γενικά έχουν παρατηρηθεί πάνω από 140 είδη πανίδας (θηλαστικά-πτηνά).
Πληροφορίες	Δ/ση Δασών Ν.Πιερίας, Κατερίνη,τηλ. 0351/23720 και Δασονομείο Λιτοχώρου, τηλ. 0352/81042.
Σημείωση	α) Η UNESCO με απόφαση της από 15-12-1981 έχει εντάξει τον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου στο πρόγραμμα Man and the Biosphere που έχει σκοπό την προστασία και διατήρηση της Φύσης στα μεγαλύτερα οικοσυστήματα του κόσμου. β) Το Υπουργείο Πολιτισμού με την απόφαση του 21159/939 από 18-6-1987 (Φ.Ε.Κ. 317 Β/87) έχει χαρακτηρίσει όλη την περιοχή του Ολύμπου (Όλυμπος και Κάτω Όλυμπος) ως αρχαιολογικό χώρο και ιστορικό τόπο που συνδέεται άμεσα με τις ιστορικές μνήμες του Ελληνισμού από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Πίνακας 2

2.Εθνικός Δρυμός Παρνασσού	
Ίδρυση	Β.Δ. 25-7-1938 (Φ.Ε.Κ. 286 Α/38), Β.Δ. 23-12-1938 (Φ.Ε.Κ. 1 Α/39).
Κανονισμός λειτουργείας	Υ.Α. 165596/2994/9-7-1985 (Φ.Ε.Κ. 458 Β/85).
Έκταση	Πυρήνας 35.130 στρέμματα (3.513 εκτάρια).
Χλωρίδα	Κεφαλλονίτικα έλατα, μαυρόπευκα, κέδροι, κράταιγοι, αγριοκορομηλιές, κ.ά. Επίσης πάρα πολλά μικρά φυτά και αγριολούλουδα από τα οποία ορισμένα είναι σπάνια, ή ενδημικά.
Πανίδα	Τσακάλια, αλεπούδες, λαγοί, ασβοί, σκίουροι, κ.ά.Επίσης αετοί, γύπες, εράκια, αγριοπερίστερα, πετροπέρδικες, κ.ά.
Πληροφορίες	Δ/ση Δασών Ν.Φωκίδος, Αμφισσα, τηλ. 0265/28875 και Δασαρχεία Αμφισσας, τηλ. 0265/28264 και Λειβαδιάς, τηλ. 0261/28306.
Σημείωση	Ο χώρος των Δελφών έχει χαρακτηριστεί ως αρχαιολογικός χώρος και ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (Φ.Ε.Κ. 384 Β/72).Επίσης η ευρύτερη περιοχή των Δελφών έχει κηρυχθεί ως προστατευτέα περιοχή (Φ.Ε.Κ. 551 Β/81).

Πίνακας 3

3.Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας	
Ίδρυση	Β.Δ. 644/31-8-1961 (Φ.Ε.Κ. 155 Α/61).
Κανονισμός λειτουργείας	Υ.Α. 164975/2850/20-5-1985(Φ.Ε.Κ. 344 Β/85).
Έκταση	Πυρήνας 38.120 στρέμματα (3.812 εκτάρια).
Χλωρίδα	Κεφαλλονίτικα έλατα, κοινά πεύκα (χαλέπιος πεύκη), κουμαριές, αριές, κουτσουπιές, κοκορεβυθιές, αγριόκεδροι, πλατάνια, ιτιές, λεύκες, κ.ά.Επίσης πάρα πολλά μικρά φυτά και αγριολούλουδα από τα οποία ορισμένα είναι σπάνια, ή ενδημικά (4).
Πανίδα	Ελάφια, τσακάλια, αλεπούδες, λαγοί, ασβοί, νυφίτσες, σκίουροι, κ.ά. Επίσης αετοί, γεράκια, γύπες, μπούφοι, μπεκάτσες, πετροπέρδικες, κ.ά.
Πληροφορίες	Δασαρχείο Πάρνηθας, Αχαρνές, τηλ. 2469084.
Σημείωση	Η Πάρνηθα έχει χαρακτηριστεί και ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (Φ.Ε.Κ. 669 Β/68).

Πίνακας 4

4.Εθνικός Δρυμός Αίνου	
Ίδρυση	Β.Δ. 776/6-11-1962 (Φ.Ε.Κ. 199 Α/62).
Κανονισμός λειτουργείας	Υ.Α. 174096/5278/15-7-1985 (Φ.Ε.Κ. 467 Β/85).
Έκταση	Πυρήνας (Αίνος και Ρούδι) 28.620 στρέμματα (2.862 εκτάρια).
Χλωρίδα	Στον Αίνο κεφαλλονίτικα έλατα, πουρνάρια, κράταιγοι, γκορτσιές καθώς και πάρα πολλά μικρά φυτά και αγριολούλουδα από τα οποία ορισμένα είναι σπάνια, ή ενδημικά (5).Στο Ρούδι κουμαριές,πουρνάρια,αριές,χρυσόξυλα,φυλίκια,σχίνα,κ.ά.
Πανίδα	Αλεπούδες, κουνάβια, λαγοί, πέρδικες, γεράκια, κορυδαλλοί, κ.ά.
Πληροφορίες	Δ/ση Δασών Ν.Κεφαλληνίας,Αργοστόλι,τηλ. 0671/22293.

Πίνακας 5

5.Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (Λευκών ορέων)	
Ίδρυση	Β.Δ. 781/6-11-1962 (Φ.Ε.Κ. 200 Α/62), Β.Δ. 74/15-2-1964 (Φ.Ε.Κ. 33 Α/64).
Κανονισμός λειτουργείας	Υ.Α. 164467/2731/16-8-1985 (Φ.Ε.Κ. 646 Β/85).
Έκταση	Πυρήνας 48.500 στρέμματα (4.850 εκτάρια).
Χλωρίδα	Πεύκα (τραχεία πεύκη), κυπαρίσσια, πουρνάρια, κ.ά. Επίσης πάρα πολλά μικρά φυτά και αγριολούλουδα από τα οποία ορισμένα είναι σπάνια, ή ενδημικά (έβενος, δίκταμο,κ.ά).
Πανίδα	Αίγαγροι, αγριόγατοι, ασβοί, κουνάβια,κ.ά. Επίσης γυπαετοί, όρνια, χρυσαετοί, γεράκια, πέρδικες,κ.ά.
Πληροφορίες	Δ/ση Δασών Ν.Χανίων,Χανιά,τηλ. 0821/22287.
Σημείωση	α) Το φαράγγι της Σαμαριάς έχει χαρακτηριστεί και ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (Φ.Ε.Κ. 1242 Β/73). β) Στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς απονεμήθηκε (18-4-1980),από το Συμβούλιο της Ευρώπης,το ευρωπαϊκό δίπλωμα (Α κατηγορίας) προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος για 5 χρόνια (13-9-1979/12-9-1994),το οποίο και ανανεώθηκε το 1984 και το 1989 (ισχύει μέχρι 12-9-1984). γ)Ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα Man and the Biosphere της UNESCO που έχει σκοπό την προστασία και διατήρηση της φύσης στα μεγαλύτερα οικοσυστήματα του κόσμου.

Πίνακας 6

6.Εθνικός Δρυμός Οίτης	
Ίδρυση	Β.Δ. 218/7-3-1966 (Φ.Ε.Κ. 56 Α/66)
Κανονισμός λειτουργίας	Υ.Α. 164467/2731/9-7-1985 (Φ.Ε.Κ. 458 Β/85).
Έκταση	Πυρήνας 30.100 στρέμματα (3.010 εκτάρια).
Χλωρίδα	Κεφαλλονίτικα έλατα, ιπιές, μελιοί, σφεντάμια, κουμαριές, κ.ά. Επίσης πάρα πολλά μικρά φυτά και αγριολούλουδα από τα οποία ορισμένα είναι σπάνια, ή ενδημικά.
Πανίδα	Αγριογούρουνα, αγριόγιδα, ζαρκάδια, τσακάλια, αλεπούδες, ασβοί, κουνάβια, νυφίτσες, λαγοί,κ.ά. Επίσης αετοί, γύπες, γεράκια, πέρδικες, τσαλαπτεεινοί, κουκουβάγιες, κ.ά.
Πληροφορίες	Δ/ση Δασών Ν.Φθιώτιδας,Λαμία,τηλ. 0231/22410 και Δασαρχείο Λαμίας,τηλ. 0231/22319.

Πίνακας 7

7.Εθνικός Δρυμός Βάλια-Κάλντας(Πίνδου)	
Ίδρυση	Β.Δ. 487/12-5-1966 (Φ.Ε.Κ. 120 Α/66).
Κανονισμός λειτουργίας	Υ.Α. 165054/2865/16-8-1985 (Φ.Ε.Κ. 589 Β/85).
Έκταση	Πυρήνας 33.930 στρέμματα (3.393 εκτάρια)-περιφερειακή ζώνη 35.340 στρέμματα (3.534 εκτάρια).
Χλωρίδα	Μαυρόπευκα, ρόμπολα, οξυές, δρύες, πυξάρια, λεύκες, κ.ά. Επίσης πάρα πολλά μικρά φυτά και αγριολούλουδα από τα οποία ορισμένα είναι σπάνια.
Πανίδα	Αρκούδες, αγριογούρουνα, λύκοι, ζαρκάδια, αλεπούδες, ασβοί, κουνάβια, λαγοί, σκίουροι, κ.ά. Επίσης αετοί, γύπες, γεράκια, κ.ά. Πέστροφες
Πληροφορίες	Δ/ση Δασών Ν.Γρεβενών,Γρεβενά,τηλ. 0462/22419.

Πίνακας 8

8.Εθνικός Δρυμός Βίκου-Αώου	
Ίδρυση	Π.Δ. 213/20-8-1973 (Φ.Ε.Κ. 198 Α/73).
Κανονισμός λειτουργίας	Υ.Α. 164686/2772/16-8-1985 (Φ.Ε.Κ. 531 Β/85).
Έκταση	Πυρήνας (Βίκος) 33.000 στρέμματα (3.300 εκτάρια)-περιφερειακή ζώνη 93.000 στρέμματα (9.300 εκτάρια).
Χλωρίδα	Κεφαλλονίτικα έλατα, μαυρόπευκα, ρόμπολα, οξυές, δρύες, γαύροι, ιπιές, κέδροι, σφεντάμια, αγριοκαστανιές, φλαμουριές, πλατάνια, φτελιές,κ.ά. Υπάρχουν 50 είδη δέντρων και θάμνων και πάνω από 1.000 είδη ανωτέρων φυτών από τα οποία ορισμένα είναι σπάνια, ή ενδημικά (5).
Πανίδα	Αρκούδες, λύκοι, ζαρκάδια, αγριόγιδα, αγριογούρουνα, αγριόγατοι, λύγκες, κουνάβια, ασβόι, σκίουροι, λαγοί,κ.ά. Επίσης αετοί,γύπες,γεράκια,μαυροπελαργοί,καλιακούδες, πέρδικες,κ.ά.Πέστροφες.
Πληροφορίες	Δ/ση Δασών Ηπείρου,Ιωάννινα,τηλ. 0651/26482 και Δασαρχείο Ιωαννίνων,τηλ. 0651/27593.
Σημείωση	Η χαράδρα του Βίκου με τον ποταμό Βοϊδομάτη έχει χαρακτηριστεί και ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (Φ.Ε.Κ. 95 Β/79).

Πίνακας 9

9.Εθνικός Δρυμός Πρεσπών (Μικρή και Μεγάλη Πρέσπα).	
Ίδρυση	Π.Δ. 46/14-1-1974 (Φ.Ε.Κ. 19 Α/74).
Κανονισμός λειτουργίας	Υ.Α. 165594/3007/15-7-1985 (Φ.Ε.Κ. 467 Β/85).
Έκταση	Πυρήνας (Μικρή Πρέσπα) 49.000 στρέμματα (4.735 εκτάρια υδάτινη επιφάνεια και 165 εκτάρια χερσαία επιφάνεια)-περιφερειακή ζώνη 145.700 στρέμματα (3.640 εκτάρια χερσαία επιφάνεια).
Χλωρίδα	Δρύες, οξυές, γαύροι, σφεντάμια, λεύκες, σημύδες, κέδροι, αγριοφυστικιές, πυξάρια, κ.ά. Επίσης πολλά ορχειοειδή και εκατοντάδες μικρά φυτά και αγριολούλουδα (πάνω από 1.300 είδη ανωτέρων φυτών) απο τα οποία ορισμένα είναι σπάνια, ή ενδημικά.
Πανίδα	Αρκούδες,λύκοι, τσακάλια, αγριογούρουνα, ζαρκάδια, αλεπούδες, αγριόγατοι, βίδρες, μουκάστορες, κ.ά. Επίσης πάνω από 260 είδη πτηνοπανίδας όπως αετοί, γύπες, γεράκια, πέρδικες, θαλασσαετοί, αγριόπαπιες, πελεκάνοι,κορμοράνοι, χαλκοκουρούνες, ερωδιοί, αγριόχηνες, αγριόγαλοι, πελαργοί, κ.ά.
Πληροφορίες	Δ/ση Δασών Ν.Φλωρίνης,Φλώρινα,τηλ. 0385/22529.
Σημείωση	α) Η λίμνη Μικρή Πρέσπα αποτελεί έναν από τους 11 ελληνικούς υγρότοπους διεθνούς σημασίας,κυρίως ως βιότοπους υδροβίων πουλιών (Φ.Ε.Κ. 350 Α/74). β) Όλη η περιοχή των Πρεσπών έχει χαρακτηριστεί και ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (Φ.Ε.Κ. 86 Β/77).

Πίνακας 10

10.Εθνικός Δρυμός Σουνίου	
Ίδρυση	Π.Δ. 182/11-3-1974 (Φ.Ε.Κ. 80 Α/74).
Κανονισμός λειτουργίας	Υ.Α. 174086/5086/9-7-1985 (Φ.Ε.Κ. 458 Β/85).
Έκταση	Πυρήνας 7.500 στρέμματα (750 εκτάρια)-περιφερειακή ζώνη 27.500 στρέμματα (2.750 εκτάρια).
Χλωρίδα	Κοινά πεύκα (χαλέπιος πεύκη), πουρνάρια, κουμαριές, σχίνα, ρείκια, κοκορεβυθιές, κυτταρισσόκεδρα, κ.ά. Επίσης πάρα πολλά μικρά φυτά και αγριολούλουδα από τα οποία 1 ενδημικό και αρκετά σπάνια.
Πανίδα	Αλεπούδες, λαγοί, γεράκια, τσαλαπετεινοί, κοράκια, κορυδαλλοί, κουκουβάγιες,κ.ά.
Πληροφορίες	Δασαρχείο Λαυρίου,Λαύριο,τηλ. 0292/24444.
Σημείωση	Οι περιοχές του Σουνίου και της Λαυρεωτικής έχουν χαρακτηριστεί ως τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (Φ.Ε.Κ. 767 Β/79) και (Φ.Ε.Κ. 852 Β/80).

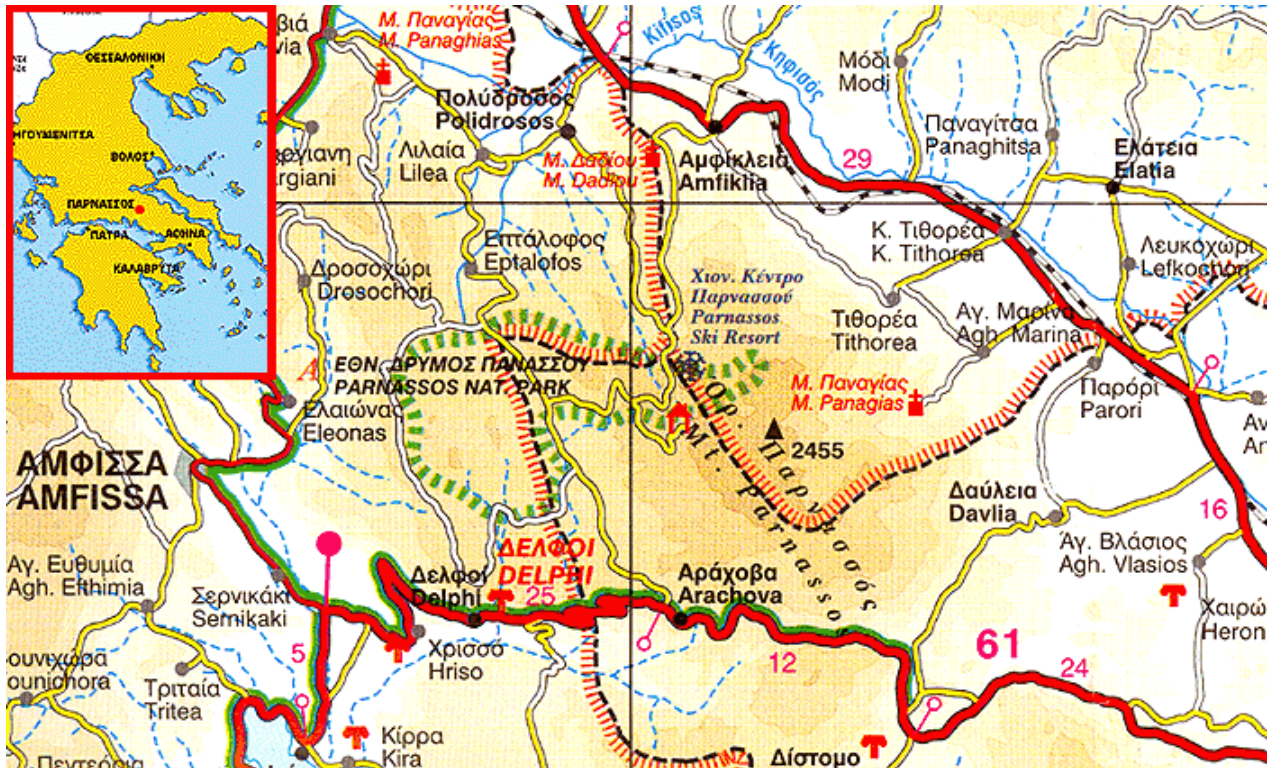
Πίνακας 11

11.Εθνικός Δρυμός Τατοΐου	
Ίδρυση	Π.Δ. 107/8 2-1974 (Φ.Ε.Κ. 34 Α/74).
Έκταση	Πυρήνας 42.230 στρέμματα (4.223 εκτάρια).
Σημείωση	Ο Εθνικός Δρυμός αυτός ποτέ δεν ενεργοποιήθηκε και με τον καιρό ατόνησε το Π.Δ.

Πίνακας 12

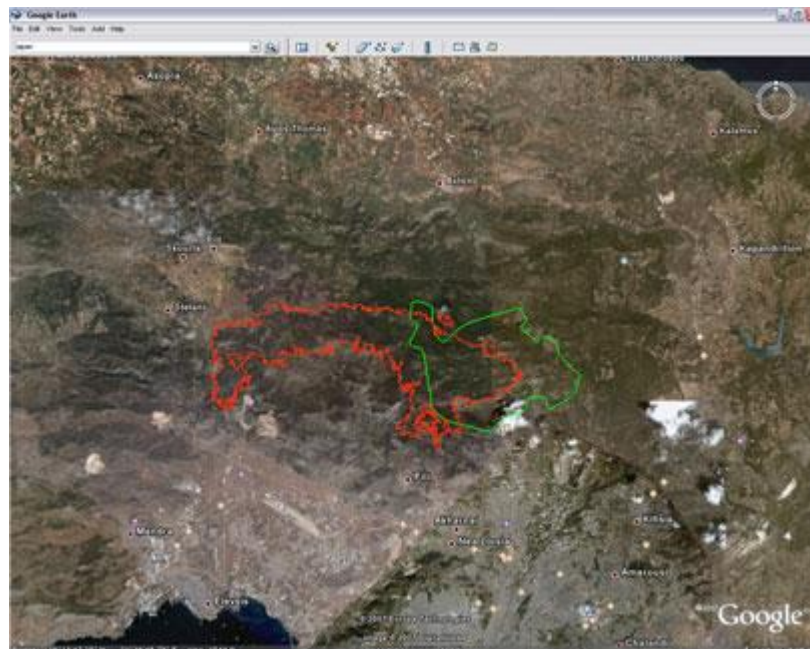
www.walking-greece.ana-mpa.gr

Χάρτης 1

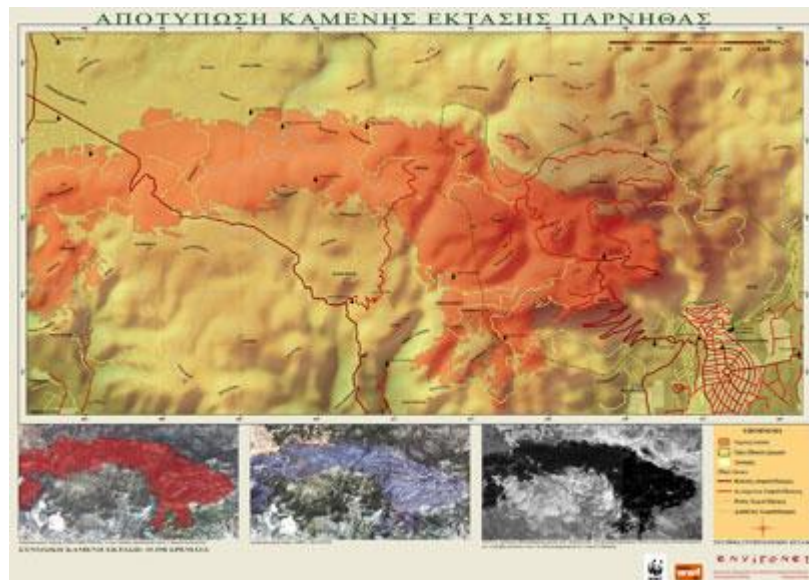
www.arachova.tripod.com

Χάρτης 2

www.googleearth.com

Χάρτης 3
www.wwf.gr